

Masarykova univerzita v Brně – Fakulta sociálních studií

Územní plánování a ochrana území

Jméno diplomanta: Rostislav Burian

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ing. Kateřina Leopoldová

Brno, 2008

Poděkování

Děkuji touto cestou paní Mgr.Ing. Kateřině Leopoldové, za pomoc, kterou mě poskytla při zpracování tématu této diplomové práce, jako vedoucí diplomové práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že tuto diplomovou práci jsem zpracoval sám, pouze s pomocí uvedené literatury.

Rostislav Burian

Anotace

Diplomová práce vyhodnocuje na základě právních předpisů zásady tvorby územně plánovacích dokumentů, které jsou podkladem pro využívání území z hlediska jeho funkčnosti. Územně plánovací dokumentace stanoví zásady, které ovlivňují zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území se zřetelem k péči o životní prostředí a ochraně jeho hlavních složek. Práce se zabývá jednotlivými druhy územně plánovacích dokumentací a uvádí stanovené zásady pro jejich tvorbu a především přesně charakterizuje možnou účast veřejnosti – občanů, společenských organizací a sdružení k tomu, aby ve shodě s dotčenými orgány státní správy a zpracovateli těchto dokumentací se podílela na tvorbě zásadního koncepčního a zákonně závazného dokumentu. V 6. části této práce je na příkladech vyhodnocena účast veřejnosti při projednávání návrhů územně plánovací dokumentace od zpracování Územního plánu sídelního útvaru města Brna přes současný Územní plán města Brna až do příprav nového územního plánu, který reaguje na variantní řešení vedení rychlostní komunikace R43 přes sídliště Bystrc. Je zde též uvedena změna Územního plánu města Brna týkající se projektu Europoint Brno (přesun nádraží).

Klíčová slova

Územní plánování, strategické plánování, rozvoj prostředí, ochrana území, Česká republika, územní plán města Brna

Anotation

My diploma thesis evaluates on the basis of legal enactments principles of creation town-planning documents, which are the base for using the urban area in term of its functionality. It establishes principles, which influences securing permanent harmony all natural, civilizing and cultural value in territory in view of environmental care and protection its major parts. My diploma thesis is engaged with single kinds of town-planning documentation and mentions defined principles of their creation and first of all exactly characterizes eventual participation of the general public – citizens, social organizations and group of firms – for participating of creating this underlying conceptual and lawfully efectual document accord in concerned state administrative body and compilers of these documents. In the 6th. part of this thesis is evaluate on examples the participation of the general public at hearing the proposals of town-planning documentation from processing The City plan residential formation city of Brno despite of contemporary The City plan of Brno till preparations the new city plan, which reacts on variant solution to leading fast highway R43 via Brno`s suburb Bystrc. There is also mentioned variation in The City plan of Brno concerning the project Europoint Brno (railway-station noviny).

Keywords

Spatial planning, strategic planning, development of environment, protection care, Czech republic, City plan of Brno

Obsah

1. Úvod, použité metody a cíl práce	8
1. 1 Úvod	8
1. 2 Předmět a cíl práce	9
1. 3 Použité metody	10
2. Zásady územního plánování.....	11
2. 1 Počátky územního plánování a současnost.....	11
2. 2 Základní zásady územního plánování.....	12
2. 3 Charakteristiky složek udržitelného rozvoje	13
2. 4 Zásady udržitelného rozvoje území.....	15
2. 5 Cíle a úkoly územního plánování	19
2. 6 Funkční využití území jeho uspořádání a členění.....	21
2. 7 Urbanismus v územním plánování.....	24
2. 8 Informace o území	26
2. 9 Územně plánovací dokumentace	30
3. Veřejné zájmy a územní plánování.....	41
3. 1 Ochrana krajiny a přírody.....	41
3. 2 Natura 2000	54
4. Právní východiska územního plánování	57
4. 1 Principy a cíle stavebního práva (legislativní východiska)	58
4. 2 Požadavky na právní úpravu stavebního práva	60
4. 3 Základní cíle právní úpravy.....	62
4. 4 Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (SEA) a územní plánování	68
5. Spoluúčast veřejnosti na tvorbě územního plánu	68
5. 1 Klady účasti veřejnosti	69
5. 2 Legislativní východiska účasti veřejnosti	70
5. 3 Stavební zákon a účast veřejnosti.....	71
5. 4 Zásady účasti veřejnosti	81
6. Vyhodnocení účasti veřejnosti při pořizování územně plánovací dokumentace v městě Brně.....	84
6. 1 Územní plán sídelního útvaru města Brna	84
6. 2 Územní plán města Brna	84
6. 3 Změna Územního plánu města Brna č. B 58/02 Železniční uzel Brno – projekt Europoint Brno.....	86

6. 4 Nový územní plán města Brna	89
7. Závěr	92
Jmenný index	95
<i>Seznam použité literatury</i>	<i>96</i>
<i>Seznam tabulek</i>	<i>104</i>

1. Úvod, použité metody a cíl práce

1. 1 Úvod

Tématem této práce je územní plánování a ochrana území. Evropské společenství a Evropská unie se územním plánováním zabývá velmi podrobně, zejména v oblasti ochrany přírodních, ekonomických a sociálních zájmů. Česká republika, jako členský stát Evropské unie, je zapojena do procesu územního plánování v evropském měřítku.

Územním plánováním obecně rozumíme cílevědomou lidskou činnost, směřující ke koordinaci aktivit lidské společnosti podle jejích jednotlivých druhů ve vymezeném území. Jako odborný termín je pojem územní plánování používán ve smyslu označení vědeckého oboru, zabývajícího se určitými druhy aktivit lidské společnosti, jejich vzájemnými souvislostmi, podmínkami pro jejich uskutečňování a možnostmi jejich usměrňování. Domnívám se, že na oblast územního plánování můžeme nahlížet ze dvou pohledů a to v užším a v širším smyslu. Pokud budeme mluvit pouze o územním plánování o jeho cílech, úkolech, postupech, nástrojích apod., hovoříme o územním plánování v tzv. „užším“ smyslu. Pokud ale budeme na oblast územního plánování nahlížet z komplexního pohledu, kdy do celé oblasti zahrneme jak územní plánování, tak územní řízení a územní rozhodování, hovoříme o územním plánování v tzv. „širším“ smyslu.

Specifickým rysem územního plánování je, že se vždy týká velkého množství subjektů a řady aktivit působících v území po dlouhou dobu, a tedy množství různých vztahů, do kterých jejich prostřednictvím vstupuje; zároveň je jednou z nejširších multidisciplin. Územní plánování shrnuje poznatky z celé nekonečné řady informací dotčeného území.

Celou práci jsem rozdělil do několika kapitol, které na sebe navazují a podávají přehled o současném stavu v oblasti územního plánování a ochrany území. Po úvodu následuje druhá kapitola, ve

kteřé definují základní zásady územního plánování i cíle a úkoly územního plánování.

Třetí kapitola se zabývá územním plánováním z pohledu veřejného zájmu. Opět je kapitola zahájena stručnou charakteristikou veřejného zájmu, které následuje podkapitola o ochraně krajiny a přírody.

Čtvrtá kapitola je zaměřena především na právní východiska územního plánování. Součástí této kapitoly jsou principy a cíle stavebného práva a základní cíle právní úpravy.

Pátá kapitola uzavírá teoretickou část práce a je zaměřena na spoluúčasť veřejnosti na tvorbě územního plánu města Brna.

Šestá kapitola je praktickou částí práce, která představuje územní plán sídelního útvaru města Brna, změnu územního plánu z důvodu projektu Europoint Brno. Součástí této kapitoly je také příprava nového územního plánu města Brna.

V mé práci jsem se snažil především podrobně popsat nástroje územního plánování v užším slova smyslu. V práci také uvádím historický vývoj územního plánování, uvádím subjekty územního plánování. Práce se zabývá i jednotlivými druhy územně plánovacích dokumentací a uvádí stanovené zásady pro jejich tvorbu. Především přesně charakterizuje možnou účasť veřejnosti – občanů, společenských organizací a sdružení k tomu, aby ve shodě s dotčenými orgány státní správy a zpracovateli těchto dokumentací se podílela na tvorbě zásadního koncepčního a zákonně závazného dokumentu.

1. 2 Předmět a cíl práce

Hlavním cílem mé práce je především odpovědět na otázku, zda po roce 1989, kdy došlo k celospolečenským změnám, došlo ke změně vztahu územního plánování a ochrany území z hlediska aktivní účasti státu, občanů a občanských sdružení při dodržování právních zásad územně plánovací činnosti vedoucí k ochraně veřejných zájmů.

Záměrem této práce je podat systematický přehled problematiky územního plánování a ochrany území, především z pohledu

relevantního pro územní plánování a podílu veřejnosti při jeho procesu. Při zpracovávání práce byly vymezeny dva samostatné okruhy problematiky, z nichž jedním je problematika územního plánování jako relativně ucelené a relativně samostatné právní oblasti a druhým je problematika územní ochrany jako relativně ucelené ekologické oblasti.

Jelikož se problematika ochrany území promítá do územního plánování jako jedna z jeho řešených problematik, vzniká mezi těmito relativně uzavřenými systémy vzájemná vazba. Tato vazba je charakteristická tím, že se setkávají dva různé zájmy. Na jedné straně je to zájem na ochraně území a přírody a na druhé straně je to vlastní zájem samosprávných územních celků na využití svého území jistým způsobem. Tato vazba je předmětem této práce. Rozbor zájmů vyjádřených v jednotlivých aspektech územního plánování poskytuje příležitost rozpoznat vzájemné představy a nevyužité možnosti a také mechanismy vzájemného působení. Strukturu práce jsem podřídil její vnitřní logice.

1. 3 Použité metody

V práci jsem použil několik metod. Tato práce je popisně přehledová, co byla jedna z doporučených možností pro vypracování diplomové práce. V druhé, třetí, čtvrté a páté kapitole se jedná zejména o popisný přístup, metodu analýzy, kompilace, příp. komparace. V šesté kapitole jsem se především opíral o metodu komparace a syntézy, příp. dedukce. Základní technikou, kterou jsem použil po právní stránce byla technika rozboru textu.

2. Zásady územního plánování

2.1 Počátky územního plánování a současnost

Počátky územního plánování můžeme hledat již v období středověku, kdy jednotlivá města vydávala nařízení týkající se této oblasti. Zatím nejstarším písemným záznamem je stavební řád jihlavský z 12. ledna 1270. V 2. polovině 16. století byl vydán spis Pavla Kristiána z Kolína Práva městská, tento spis nabyl zákonné platnosti. Počátky stavebního práva spatřujeme v období Rakousko-uherské monarchie, kdy různými speciálními policejními předpisy z důvodu protipožárních opatření, dochází v první polovině 19. století k prvním kodifikacím stavebního práva, vzniká zde myšlenka plánování měst a obcí. Tohoto úkolu se ujímá zemská legislativa – v roce 1815 se vydává Pražský stavební řád a již v roce 1833 je vydáván Český stavební řád pro města a venkov, zde není zahrnuta Praha. V roce 1864 vychází nový Český stavební řád, který má v sobě již prvky obecní samosprávy. Od něj se neliší podstatně ani vydaný Stavební řád pro Markrabství Moravské v roce 1870 a Slezský stavební řád z roku 1883.

V roce 1920 je vydán zákon č. 88 Sb., o zřízení státní regulační komise pro hlavní město Prahu a okolí, tím byl položen nový právní základ pro stanovení regulačních opatření a tedy pro vznik územních (zastavovacích) plánů měst a obcí. Od roku 1958, kdy byl vydán nový zákon č. 84/1958 Sb., o územním plánování, se zabezpečil vzájemný soulad všech územních prvků a společenských zájmů se záměry národohospodářského plánování.

V roce 1976 byl vydán zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), který reagoval na potřebu sjednocení předpisů a soustředění rozhodování a rozšíření územně plánovací dokumentace. Tento právní předpis je postupně několikrát novelizován po roce 1989, kdy dochází k podstatným změnám

v souvislosti s novými celospolečenskými změnami a především přijetí Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky.

Dnem 1. 1. 2007 nabyl účinnosti současný právní předpis zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), který zásadní legislativní změnou mění po třiceti letech dosavadní praxi v oblasti územního plánování. Spolu s tímto zákonem byly přijaty zákony č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění) a zákon č. 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících s přijatým stavebním zákonem o vyvlastnění.

2. 2 Základní úkoly územního plánování

Úkolem územního plánování je soustavně a komplexně řešit funkční využití území a stanovit zásady jeho organizace, koordinovat výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území. Je zaměřeno na regeneraci a revitalizaci území a také na vyhodnocení ekonomické efektivnosti při realizování změn v území. V oblasti využívání území zůstává v platnosti úkol stanovit urbanistické, architektonické a estetické požadavky na využívání krajiny a jeho prostorového využití z hlediska staveb a stanovení etap výstavby. Hlavním nezanedbatelným smyslem je hledání udržitelného rozvoje. Tomu se věnuje i stavební zákon ve svém § 18 uvádí v odstavci 1): „Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.“ Tato formulace obsahuje definici udržitelného rozvoje, který obsahuje tři hlavní složky (pilíře) udržitelnosti – environmentální (ekologická), sociální a ekonomickou. V poslední době je přiřčena i složka institucionální kapacita. Tyto uvedené složky musí být ve vzájemné rovnováze, abychom dosáhli cílů územního plánování z hlediska ochrany krajiny.

Podle V. Mezřického se ale tyto složky dostávají do rozporů, zejména ochrana přírody a výstavba silničních komunikací, ochrana přírody a výstavba průmyslových zón atd.. Princip udržitelného rozvoje v území se uplatňuje především v environmentální složce a to zejména při hospodaření s přírodními zdroji. V posledním období 20. století se vytvořila v mnoha zemích institucionální základna pro ochranu přírodních složek životního prostředí založena na vytváření předpisů a finančních nástrojů. To spolu s vytvářením specializovaných orgánů státní správy (Ministerstvo životního prostředí, Inspekce ochrany životního prostředí, Agentury ochrany životního prostředí atd.) se stává samostatnou složkou udržitelného rozvoje.

2. 3 Charakteristiky složek udržitelného rozvoje

V prosinci 2004 vydává Vláda České republiky své usnesení č. 1242/2004 Strategie udržitelného rozvoje České republiky, kde mimo jiné vymezuje pojmy, pilíře a zásady udržitelného rozvoje, které používám v této práci.

Environmentální složka

Současný vývoj moderní společnosti nesplňuje základní podmínky pro udržitelný vývoj životního prostředí a to zejména v oblasti toků materiálu a energie:

- intenzita využívání obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace,
- intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné obnovitelné náhrady,
- intenzita znečišťování nepřesahuje asimilační kapacitu životního prostředí.

Ekonomický růst moderních průmyslových společností a jejich sociální vzestup je založen na spotřebování neobnovitelných energetických zdrojů a na extenzivním využívání území pro stavby a

výrobní činnosti. To vše bez navrácení odpovídajících ploch území do nepoškozeného přirozeného stavu. Toto se snaží změnit mnoho legislativních kroků národních vlád, ale i směrnice Evropské unie a mezivládní dohody se snahou ovlivnit situaci v celosvětovém měřítku jako např. opatření směřující ke snižování zátěže znečišťování životního prostředí. V oblasti ochrany krajiny se to především dotýká ochrany vybraných zvláště cenných částí území pomocí omezení jejich možného hospodářského využití.

Největší péči o životní prostředí se věnují v celosvětovém měřítku země, které jsou sociálně i ekonomicky vysoce rozvinuté. Avšak tyto země spotřebovávají největší část neobnovitelných přírodních zdrojů, často na úkor ekonomicky méně rozvinutých zemí a regionů. Toto se děje při obrovském poškozování životního prostředí těchto „chudých“ zemí.

Zajištění environmentální složky udržitelnosti rozvoje území (krajiny) v regionálním a lokálním měřítku se provádí v rámci územního plánování pomocí normativních nástrojů uplatňovaných v národních systémech ochrany přírodního prostředí prostřednictvím závazných limitů využití území (krajiny). V rámci Evropské unie se zapracovávají do těchto limitů celoevropské nástroje NATURA 2000 a EECONET.

Sociální složka

Životní úroveň každého jednotlivce má být přiměřená a bezpečná. K tomu vede sociální rozměr udržitelnosti – sociální soudržnost. Pro porovnání sociální soudržnosti jednotlivých zemí slouží Rozvojový program OSN (United Nations Development Program, UNDP) tzv. index lidského rozvoje:

- předpokládaná délka života při narození,
- přístup ke vzdělání (podíl gramotných v dospělé populaci a průměrná doba školního vzdělávání),
- hrubý produkt na obyvatele.

Rozvojový program soustavně shromažďuje informace od všech členských států OSN a dlouhodobě sleduje vývoj těchto tří dílčích indikátorů. Porovnáním se zjišťuje, že na národní úrovni úzký vztah mezi stupněm ekonomického rozvoje a mírou stability demokratických institucí a indexem lidského rozvoje. Rozdíly jsou zejména v různých úrovních příjmů a v rozdílu v předpokládané délce života.

Ekonomická složka

Ekonomická složka udržitelnosti rozvoje je propojena se sociální složkou. Současný vývoj ekonomické vědy a ekonomické praxe se zabývá otázkou ekonomického růstu a možnosti jeho trvalého dosahování. Kladně lze hodnotit pouze to, pokud se ekonomického růstu dosahuje intenzifikací, technologickou a organizační inovací a vyšší kvalitou a produktivitou lidské práce bez dalšího spotřebování přírodních zdrojů. Ekonomické ukazatele odpovídají růstové orientaci ekonomiky a nezapočítávají náklady, ztráty a poškozování přírodních zdrojů.

Využívání socio – ekonomických aspektů udržitelného rozvoje se jeví jako nepevné, projevující se v slabém institucionálním zázemí pro sledování a prosazování sociální a ekonomické složky udržitelného rozvoje. Při vlastním rozhodování o územním rozvoji se sociální a ekonomická hlediska uplatňují z krátkodobého hlediska, odpovídajícím politickým programům vztaheným k volebnímu období a kritériím tržní ekonomiky – dobou ekonomické návratnosti investic, dle momentálních potřeb a zájmů investorů.

2. 4 Zásady udržitelného rozvoje území

Z environmentálního hlediska je krajina nenahraditelný a neobnovitelný zdroj. Změna využívání krajiny spočívá v jejím ekonomickém využití (zhodnocení), které bývá spojeno se

stavebním využitím. Jedná-li se o zastavění nezastavěného území vzniká významný zásah do přírodního prostředí, často dochází k poškození či znehodnocení přírodních zdrojů v území s dlouhodobými následky. Následná obnova území je dlouhodobá a je spojena s vysokými náklady. Ochrana území obsahuje v sobě základní lidská práva, jako je přiměřený prostor a v něm obsažené životní podmínky a zdraví všech obyvatel. Udržitelný rozvoj je klíčový pro hledisko územního rozvoje. To umožňuje koordinovat jednotlivé záměry investorů a dílčí politické zájmy na místní, regionální i národní úrovni.

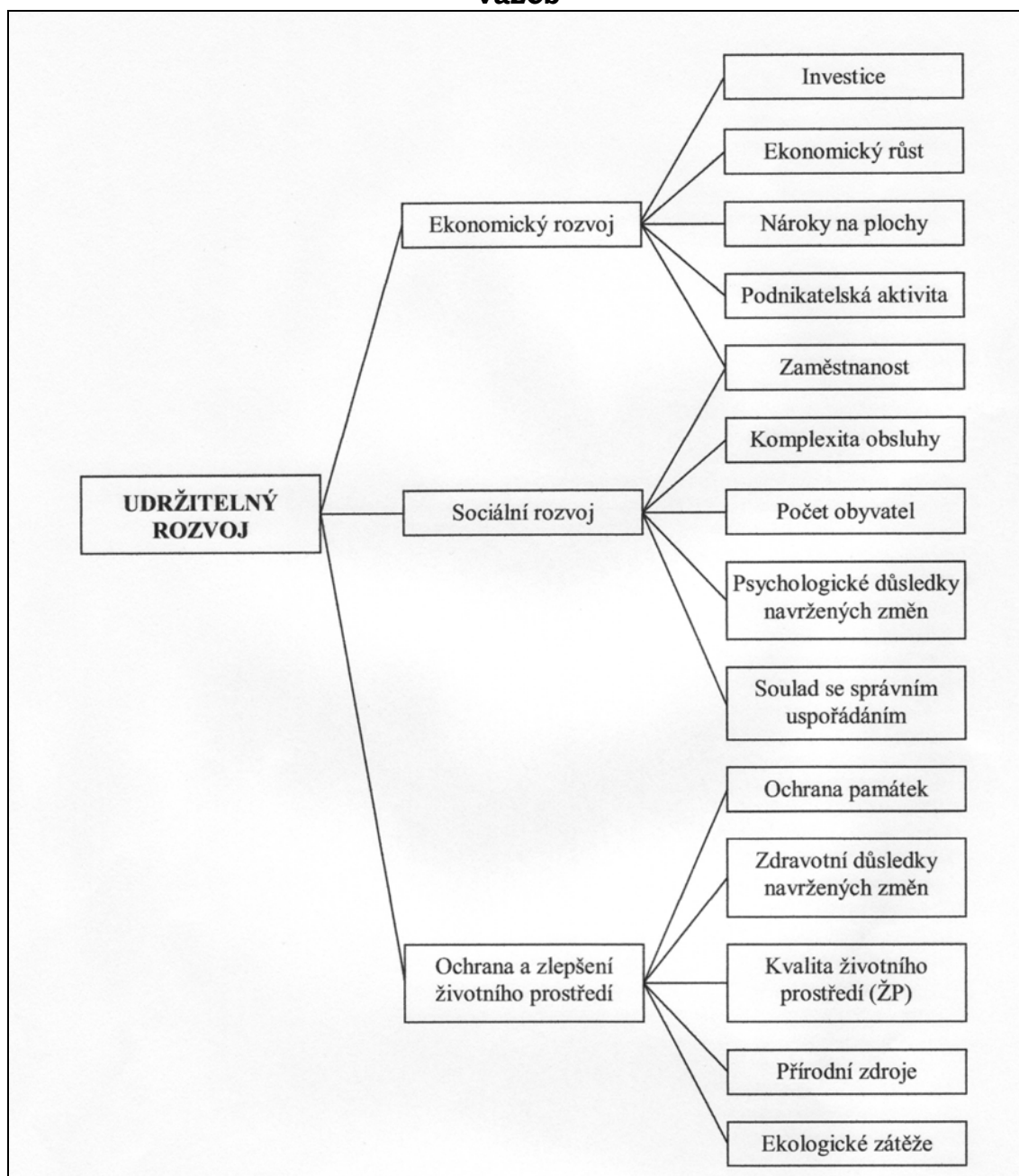
Ve dnech 7. a 8. září 2000 proběhla v Hannoveru Evropská konference ministrů odpovědných za územní plánování (CEMAT) která schválila „Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu“, které se staly podkladem pro usměrňování územního rozvoje jednotlivých členských států a tedy i České republiky. Jsou zde identifikovány obecně sdílené charakteristiky udržitelnosti regionů a sídel (obcí, měst):

- funkční využití sídel: kompaktní města o přiměřené intenzitě využití, s promísením funkcí umožňující snadnou dostupnost základního občanského vybavení a pracovišť, efektivní fungování dopravních a technických infrastruktur,
- doprava: příklon k energeticky málo náročným a ekologicky zatěžujícím způsobům dopravy, omezování soukromé dopravy,
- ochrana přírody: zachování přírodních a přírodě blízkých systémů,
- hospodaření se zdroji a odpady: využití obnovitelných zdrojů a energie, recyklace území, užívání recyklovaných materiálů na stavby, vytvořit uzavřený systém,
- environmentální spravedlnost a sociální rovnost: kvalitní životní prostředí pro všechny obyvatele, všeobecně dostupný, bezpečný a kvalitní veřejný prostor,

- regionální soudržnost: vyvážený regionální rozvoj, rozmanitost ekonomických aktivit v regionu,
- rekonverze a intenzifikace urbanizovaného území: recyklace urbanizovaného území při současném omezování růstu zastavěného území,
- únosná kapacita v centrálních oblastech měst: omezit růst hustoty zastavění, obyvatel a intenzity funkčního využití při přestavbách a dalších regeneračních zásazích,
- polyfunkční využití: především v předměstských a periferních územích, zamezit vzniku monofunkčních ploch vedoucích k posilování sociální segregaci a vyloučení,
- zelené ekosystémy: hospodaření s územím v souladu s ekologickými principy, vytvářet podmínky pro stabilitu místních ekosystémů.

Tabulka č. 1 graficky znázorňuje vzájemnou provázanost územního rozvoje a jednotlivých jeho vazeb jako součást udržitelného rozvoje.

Tab. 1 – Územní rozvoj jako součást udržitelného rozvoje – schéma vazeb

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

V tabulce č. 2 jsou graficky znázorněny jednotlivé složky územního rozvoje, jejich aktivity a vztahy spolu cíli udržitelného rozvoje.

Tab. 2 – Územní rozvoj jako součást udržitelného rozvoje – realizace ve složkách územního rozvoje

	Hmotné složky 1	Aktivity 2	Procesy 3
<i>Investice</i>	Finanční zdroje pro pořízení (přírůstek) hmotných složek v rámci investičního procesu	Výstavba (stavební i nestavební činnost), údržba, výdaje na ochranu ŽP, sociální a dopravní infrastrukturu	Stárnutí, obnova, likvidace, (sanace, asanace) fyzické a morální opotřebení
<i>Ekonomický růst</i>	Rozšířená hodnotová reprodukce hmotných složek	Vytváření podmínek pro rozvoj ekonomiky v obcích a regionech	Pohyb, alokace, lokalizace kapitálu, regulace, zdanění, stimulace, subvence, globalizace a další
<i>Nároky na plochy</i>	Zastavěné, zastavitelné, volné plochy, stavební parcely, ZPF	Využití území, změna účelu, zábor volných ploch, devastace ploch vadnou výstavbou, ochrana ploch	Inundace, eroze a další negativní přírodní vlivy. Parcelace, agrotechnická a územně technická opatření
<i>Podnikatelská aktivita</i>	Podnikatelské firmy a jejich hmotná infrastruktura	Podnikání, nároky na plochy a vybavenost, potlačování monopolů	Vznik a zánik firem, změny požadavků na plochy
<i>Zaměstnanost</i>	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	Zaměstnání podle sektoru NH a podle funkčních složek, pohyb za zaměstnáním	Podpora vzniku a dosažitelnosti pracovních míst územním plánováním
<i>Komplexita obsluhy</i>	Plochy pro funkční složky Vybavenost celkovou infrastrukturou	Druhy obsluhy, vyjížďka a dojížďka za obsluhou cestovních ruch	Změny struktury obsluhy podle změny poptávky, změny dosažitelnosti obsluhy
<i>Počet obyvatel</i>	Osoby podle statistického třídění Obyvatelé podle bydliště (místa bydlení)	Práce, kultura, rekreace Vyjížďka a dojížďka za prací a za obsluhou	Vývoj přirozenou měnou a migrací
<i>Psycholog. důsledky navržených změn</i>	Obecná přijatelnost navržených změn hmotných složek Srozumitelnost navržených změn v ÚPD	Uspokojení potřeb obyvatelstva návrhem vybavení a rozvojem uspořádání území	Změna postojů obyvatel změnou potřeb, módy, generační proměnou apod.
<i>Soulad se správním uspořádáním</i>	Soulad vymezeného území pro územní plánování se správním uspořádáním	Státní správa a samospráva	Kontinuální vývoj managementu obce i místního podnikání
<i>Ochrana památek</i>	Chráněné památkové objekty	Aktivní ochrana dědictví minulosti, udržování kulturních i přírodních památek, cestovních ruch	Stárnutí, opotřebení, regenerace
<i>Zdravotní důsledky navržených změn</i>	Hmotné složky vlivů na zdraví obyvatelstva (hluk, exhalace apod.) – zdroje a jejich lokalizace	Zdravotní péče – ochrana, prevence, léčení, likvidace zdrojů škodlivých vlivů	Ohrožení zdraví, omezení pohody, technické a technologické postupy k minimalizaci ohrožení zdraví
<i>Kvalita životního prostředí (ŽP)</i>	Přírodní a civilizační prvky ŽP	Vytváření a ochrana kvalitního ŽP, E.I.A Ochrana před přírod. katastrofami (povodně aj.)	Změny klimatu, změny znečištění ŽP
<i>Přírodní zdroje</i>	Přírodní zdroje rozvoje území – plochy (půda), voda, nerosty, energie aj.	Těžba, využití, odpad	Úbývání neobnovitelných, regenerace obnovitelných zdrojů
<i>Ekologické zátěže</i>	Staré zátěže, brownfields	Likvidace, regenerace a nové využití území	Negativní působení na ŽP

	Hodnoty 4	Vztahy 5	Cíle (kritéria) udržitelného územního rozvoje 6
<i>Investice</i>	Náklady, cena	Vlastník – investor – developer – územní plánovač – prováděcí závod – stavební úřad	Vytváření a reprodukce hmotných složek pro lepší život současných i budoucích obyvatel
<i>Ekonomický růst</i>	Přírůstek HDP, vyšší příjmy státního a místních rozpočtů, lepší možnost realizace příjmů obyvatel	Efektivnost (vztah společenských nákladů a přínosů)	Podpora tempa růstu omezeného jeho negativními důsledky pro území, vyvážený sociální a ekonomický rozvoj
<i>Nároky na plochy</i>	Cena pozemků – bonita, územně technických vlastností, poloha, intenzita (hustota) využití	Vlastnictví, nájem, využití a uspořádání území	Optimalizace záboru a využití ploch
<i>Podnikatelská aktivita</i>	Tržby, daňový přínos, růst HDP	Soutěž (konkurence), dodavatelstvo odběratelské vztahy	Podpora růstu podnikatelské aktivity územním plánováním, revitalizace obcí a regionů (zejména zastojalých)
<i>Zaměstnanost</i>	Pracovní příjmy, daňový přínos, míra (ne)zaměstnanosti	Pracovník – zaměstnavatel. Bydliště – pracoviště.	Vytváření podmínek v územním plánování pro minimalizaci míry nezaměstnanosti
<i>Komplexita obsluhy</i>	Úroveň vybavenosti v místní nebo regionální dostupnosti, tržby, růst HDP, přínos na daních a poplatcích	Dostupnost (vztah bydliště – místo obsluhy), nabídka, poptávka	Lokalizace obsluhy přiměřené poptávce do optimální polohy pro bydlení i dojíždějící, podpora cest.ruchu
<i>Počet obyvatel</i>	Kvalifikace (vzdělání), zkušenost, kreativita, morálka	Občanské vztahy, solidarita, tradice, patriotismus (vztah k místu)	Územní podmínky pro integritu obyvatel s místem rozvíjení přístupu k informacím a znalostem
<i>Psycholog. důsledky navržených změn</i>	Spokojenost s hmotným prostředím obce (regionu)	Osvětová činnost orgánů územního plánování, zapojení veřejnosti	Maximální spokojenost obyvatel s životem v obci (regionu, posílení pocitu domova
<i>Soulad se správním uspořádáním</i>	Právo, spravedlnost, bezpečnost, operativnost, bezkorumpčnost	Dostupnost, solidarita	Dosažitelnost správních orgánů, udržitelný management obce a místního podnikání (EMS, EMAS)
<i>Ochrana památek</i>	Historická, kulturní hodnota Přírodní, krajinná hodnota, genius loci	Vlastnictví, správa, společenské vědomí hodnoty památek	Ochrana památek a jejich zpřístupnění, maximální záchrana devastovaných památek
<i>Zdravotní důsledky navržených změn</i>	Minimální počet onemocnění, jehož příčinou jsou vlivy prostředí	Izolovanost od negativních vlivů prostředí dosažitelnost lékařské péče	Vytváření zdravého prostředí, pokles % nemocnosti
<i>Kvalita životního prostředí (ŽP)</i>	Standardní ukazatele kvality ŽP	Ochránci x poškozovatelé ŽP Lidé x příroda	Ochrana pozitivních složek současného ŽP a jeho stále programové zlepšování
<i>Přírodní zdroje</i>	Vydátnost zdroje, náklady na exploataci, cena za jednotku	Omezení využití území v důsledku existence nebo využívání zdroje, vzdálenost od místa využití	Šetření, nejvyšší možná orientace na obnovitelné zdroje
<i>Ekologické zátěže</i>	Náklady na likvidaci zátěží a na regeneraci území	Omezení územního rozvoje. Negativní zdravotní a psychologické účinky na lidi	Maximální likvidace nebo regenerace ekologických zátěží.

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

2. 5 Cíle a úkoly územního plánování

Cíle a úkoly územního plánování jsou rozsáhlé, rozdílné jsou také možnosti jejich obecného nebo konkrétního plnění jednotlivými nástroji

územního plánování. V § 18 a § 19 Stavebního zákona, jsou taxativně uvedeny jako vyjádření veřejného zájmu. Úloha jednotlivých druhů územně plánovací dokumentace spočívá v naplňování veřejného zájmu a v koordinaci často protichůdných požadavků dalších veřejných zájmů, chráněných zvláštními předpisy, které mají průmět do území a mají vliv na možnosti jeho změn. Územní plánování soustavně řeší funkční využití území, funkční a prostorové uspořádání území. Funkční využití celého území – všech ploch a pozemků, které tvoří jeho součást, může být upravováno pouze územním plánem obce nebo regulačním plánem. Tyto dvě územně plánovací dokumentace jsou velmi rozdílné a mají svůj nezastupitelný účel. „ Územní plán stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání, uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury, vymezuje zastavěné území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy a plochy vymezené ke změně stávající zástavby, k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území, pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně prospěšná opatření a pro územní rezervy a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů.“ (§ 43 zákona č. 183/2006 Sb., stavebního zákona), z této citace zákona je zcela zřejmé, že územní rozvoj zahrnuje rozvoj všech hmotných složek, aktivit a procesů vztahujících se k území a jejich vzájemné vztahy. Územní plánování je trvalý proces usměrňování vývoje a změn využití ploch, pozemků, staveb a krajiny a to včetně jejich údržby a ochrany hodnot. Cílem tedy je udržitelný a vyvážený rozvoj všech uvedených složek území. K zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území slouží územně analytické podklady (§ 26 a násl. Stavebního zákona), které obsahují zjištěný skutečný stav a vývoj území, jeho hodnoty a zároveň z důvodů ochrany veřejných zájmů zde stanovené regulační limity území. Jedná se o nalezený kompromis cílů a úkolů územního plánování a požadavků zúčastněných (dotčených) orgánů státní správy. To usnadňuje rozhodování o vhodném uplatňování cílů územního plánování, nalézání vhodných řešení k hodnotám území, k omezení jeho zatěžování negativními vlivy.

Územní plánování koordinuje výstavbu. Podstatou koordinace výstavby je stanovení pořadí v jakém by se mělo provádět změny v území spojených s výstavbou – jedná se tedy o etapizace stanovené způsobem přiměřeným v územně plánovací dokumentaci. Tato koordinace je vykonávaná návrhem uspořádání řešeného území, které vede k harmonickému provádění činností tak, aby se vzájemně nerušily. Územním plánováním veřejná správa vymezuje také právo k zástavbě na určitých pozemcích a tím vytváří a ovlivňuje pozemkový trh - množstvím stavebních pozemků, nabídku vhodných zastavitelných území.

2. 6 Funkční využití území jeho uspořádání a členění

V každém území je vykonávaná celá řada různých činností, které za určitých podmínek spolu souvisí, vzájemně na sebe navazují a podmiňují se a někdy se mohou i vzájemně rušit. Pro vhodnost, přiměřenost a hospodárnost výkonů činností v území i ochranu jeho hodnot popř. změn vyžadují provedení změn v jeho členění, uspořádání nebo vybavení, ve využívání jeho určitých částí.

Obecné požadavky na využívání území při vymezení a využití ploch a pozemků, umístování staveb (změnách staveb, změnách vlivu stavby na využití území) stanoví Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání prostředí. V územním plánu se vymezují plochy se způsobem využití. Pro účely této diplomové práce uvádím jen vybrané funkce:

- **bydlení:** soubor činností spojených s uspokojováním základních životních potřeb v místě trvalého bydlení, vysoké nároky na kvalitu okolního prostředí staveb určených pro bydlení jednotlivců a rodin, pro poskytování služeb spojených s bydlením a na ně vázaných – obchod, kultura, školství, zdravotní a sociální péče, sportovní aktivity apod.,

- **zaměstnanost:** soubor činností nutných pro zajištění obživy – manipulace s energiemi, materiály, informacemi a jejich vytváření, zpracovávání, úpravu, skladování a dopravu výsledků těchto činností, zahrnuje to i zemědělsko a lesní prvovýrobu, průmyslovou a řemeslnou výrobu, služby,
- **rekreace:** činnosti spojené s odpočinkem a regenerací, trávením volného času jak aktivně tak i pasivně, v tomto případě rozlišujeme rekreaci každodenní spojenou s místem bydliště nebo krátkodobou, která je spojená s trávením víkendů, či dlouhodobou, která je zaměřena pro vytváření podmínek cestovnímu ruchu včetně k tomu potřebné infrastruktury,
- **infrastruktura:** patří sem vybavení území, ploch i jednotlivých pozemků souborem provozních celků, zařízení, staveb, objektů nezbytných a podmiňujících provádění všech předcházejících funkcí – bydlení, zaměstnání a rekreaci. Infrastrukturu dělíme na: **dopravní** – jedná se o komunikace a potřebné dopravní stavby pro dopravní prostředky, technologie, jejich provozování, údržbu i odstavení., **technickou** – rozvody pitné a užitkové vody, odvod znečištěných vod (kanalizační stoky), energetické a telekomunikační sítě., **občanská (občanské vybavení)** – sem patří zařízení určená k poskytování služeb vyhledávaných dobrovolně a na základě tržních vztahů (výrobní a nevýrobní služby, obchodní, stravovací, kulturní a sportovní zařízení), ale i k plnění stanovených povinností (zařízení veřejné správy, správní úřady, školství, sociální služby atd.). Tuto strukturu dělíme na základní sloužící k uspokojování potřeb místního obyvatelstva (v rámci obce, čtvrti atd.) a vyšší, která slouží potřebám obyvatel ze širokého okolí (krajské, okresní atd.), v tomto případě je nutné s ohledem na efektivnost vynakládaných veřejných

prostředků soustředit do určitých center a vázat ji na dopravní infrastrukturu., **územní systémy ekologické stability (ÚSES)** – vytvářená soustava vzájemně propojených ploch (biocenter a biokoridorů), zajišťující uchování biodiverzity a podporující ekologickou stabilitu území.

Funkční rozdělení území je vytvořeno jako reakce na neregulovaný rozvoj obcí a měst v minulých stoletích. Stal se nástrojem k řešení vzájemných kolizí a problémů, které vznikaly. Potřeba na podrobné oddělení činností spojovaných s bydlením, zaměstnáním, rekreací a infrastrukturou, na zónování částí území, ploch i pozemků s rozdílným využitím a různými požadavky na kvalitu prostředí (především hygienických) se vyvíjelo od vymezení monofunkčních zón a jejich vzájemného a přísného oddělování až po jejich slučování ve funkčně smíšené zóny. Přísné zónování území mělo a doposud má své opodstatnění především u činností, které mají negativní vlivy na prostředí a nelze je odstranit vhodnější technologií – těžby nerostů, hutní výroba, těžké strojírenství, petrochemický průmysl. Jediným účinným opatřením nadále zůstává dostatečný odstup od ploch s vyššími nároky na kvalitu obytného prostředí, určených pro bydlení a rekreaci. Avšak vznik monofunkčních ploch (zón) bez vážných důvodů vyvolává větší potřebu na plochy pro dopravu a má velký zátěžový dopad na životní prostředí. V poslední době výrazný pokrok ve výrobních i stavebních technologiích i vývoj nových materiálů negativní projevy některých činností eliminuje – omezuje vzájemné vlivy a vlivy na prostředí, tím přísné zónování pozbývá svého smyslu. Zpřísnění požadavků uvedených v nových právních předpisech, stanovení limitů emisí, radiací, hluku apod. a jejich dodržování vytváří možnosti pro užší, vzájemně se nerušící spoluzítí doposud obtížně slučitelných činností a umožňuje vznik smíšených zón, které dříve nebyly slučitelné.

Různorodost a pestrost struktury měst a obcí je požadavek „Nové athénské charty 1998“ věnující se zásadám plánování měst. Tato charta jednoznačně navrhuje, aby se upustilo od vytváření rozsáhlých monofunkčních zón s výjimkou, kdy nelze zajistit ochranu zdraví a bezpečnost. Na základě tohoto doporučení se může jevit vytváření tzv. průmyslových zón (parků) na nových plochách jako chybné a scestné. Naopak by se mělo využívat po revitalizaci ploch opuštěných původní výrobou, které již nemají nové požadavky na vytváření dopravní obslužnosti a potřební technické infrastruktury. V zájmu požadavků na zásadu smíšeného využití, zejména v centrech. Kdy by obytné, výrobní a jiné slučitelné prostředí mělo být v těsné územní i časové návaznosti tak, aby se zamezilo plýtvání s energiemi, snižovalo se znečišťování prostředí, ale především by se snížila nutnost cestování. V návaznosti na Novou athénskou chartu byly přijaty „Evropské perspektivy územního rozvoje“ ministry zemí EU v květnu 1999.

Problematikou funkčního využití území se zabývá Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, kterou vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Vyhláška v Části druhé, Hlavě II (§ 4 až §19) přesně charakterizuje jednotlivé plochy – bydlení, rekreace, občanského vybavení, veřejných prostranství, smíšené obytné, dopravní infrastruktury, technické infrastruktury, výrobní a skladování, smíšené výrobní, vodní a vodohospodářské, zemědělské, lesní, přírodní smíšené nezastavěného území, těžby nerostů a specifické.

2. 7 Urbanismus v územním plánování

V § 19 odst. 1 písm. d) Stavebního zákona se uvádí, že úkolem územního plánování je: „stanovovat urbanistické, architektonické a estetické požadavky na využívání a prostorové uspořádání území a na jeho změny, zejména na umístění, uspořádání a řešení staveb,“ K naplňování této části zákona slouží urbanistická koncepce.

Urbanistická koncepce je výrazem záměrů a cílů obce s územím. Stanoví jaké změny jsou vhodné (přijatelné) a žádoucí, co obec má za cíl

v dalším vývoji svého správního území. Martin Tunka ve své knize „Obsah územně plánovací dokumentace“ na str.7 uvádí: „Urbanistická koncepce je zpracována graficky se slovním popisem v textové části územních plánů a regulačních plánů, musí být ve vzájemném souladu. Napomáhají interpretaci a provádění územně plánovací dokumentace v navazujících územních i jiných správních řízeních, týkají se zejména ve využití pozemků a umístování staveb na jednotlivých funkčních plochách území.“

Urbanistická koncepce v územním plánu obce je podle Martina Tunky, jednoho z autorů stavebního zákona „vyjadřována ve skladbě, uspořádání, ve vzájemných vztazích a vymezení ploch s rozdílným funkčním využitím a s rozlišnými požadavky na kvalitu prostředí (obytné prostředí určené k pobytu, výrobní prostředí atd.)“. Jsou to vztahy mezi urbanizovaným územím přeměněným stavební činností nebo k zastavění určeném a územím obce, které by mělo být chráněno. Urbanistická koncepce stanoví podmínky pro:

- uspořádání zeleně v území,
- organizace dopravních komunikací a ploch,
- další rozvoj nové zástavby,
- způsob řešení vzájemných vztahů.

Oproti tomu *urbanistická koncepce v regulačním plánu* je vyjadřována členěním řešeného území do funkčních ploch vymezených v územním plánu obce, na jednotlivé stavební pozemky, stanovením regulačních opatření určujících umístění staveb na těchto pozemcích, řešení přístupů k pozemkům, limity objemů staveb na pozemcích, vymezení dominant území, zástavby.

Zpracování urbanistické koncepce v územně plánovacích dokumentacích (územním plánu, regulačním plánu) musí být srozumitelné, z hlediska posouzení požadavků a podnětů na jejich změny. Z tohoto posouzení musí být zřejmé, zda je možné změnám

vyhovět, nebo zda je nutné tyto změny odmítnout, protože jejich provedení vyžaduje zcela novou urbanistickou koncepci – novou územně plánovací dokumentaci.

Při nových požadavků na rozšíření (nové vymezení) zastavitelných území často vzniká potřeba změny v uspořádání dalších ploch a pozemků, na zvětšení infrastruktury v rozsahu, který vyžaduje vymezení nových ploch nebo pozemků pro tyto účely. Současně vzniká potřeba navýšení dopravní obslužnosti z důvodů zatížení dopravních cest a tím i nároků na jejich úpravy. Vzniká, z důvodu navýšení počtu jejich uživatelů, potřeba zvětšení kapacity technického a občanského vybavení.

2. 8 Informace o území

Zpracovat územně plánovací dokumentaci nelze bez využití rozsáhlého souboru informací, které se váží k území. Tyto informace jsou získávány a na základě postoupení informací od různých organizací a institucí, zpracovatel (pořizovatel) územně plánovací dokumentace je vyhledává v průběhu přípravných prací. Často se projevuje i zásahem politiků potřeba tyto informace rozšířit či nově vytvořit. Rozsah informací je odvislý od druhu pořizované územně plánovací dokumentace.

Informace jsou z těchto okruhů:

- **demografické, sociální a ekonomické údaje:** výsledky sčítání obyvatel, domů a bytů, prognózy vývoje počtu obyvatel, historické demografické data, výsledky dílčích šetření v období mezi sčítáním obyvatel, míra nezaměstnanosti a její vývoj, sociologické průzkumy atd.,
- **sídelní struktura a vztahy:** velikost a atraktivita sídel, poloha a dostupnost dopravních cest, význam ve veřejné správě, dostupnost a nabídka služeb, pracovní příležitosti, velikost a počet rozvojových ploch, kvalita prostředí atd.,

- **životní prostředí:** půda (zemědělský půdní fond, pozemky k plnění funkce lesa, kvalita zemědělského půdního fondu, zařazení pozemků do příslušné třídy ochrany zemědělské půdy, investice v půdě, ohrožení půdy vodní nebo větrnou erozí), voda, ovzduší, kategorizace lesů (hospodářské, ochranné, zvláštního určení), skladba a stáří porostů a jejich vztah na územní systémy ekologické stability, záplavová území, potřeba ochrany území před povodněmi (suché poldry, chráněné koridory pro odvádění velkých vod, kritické profily průtoku, inundace), vodní eroze, zamokření území, odvodnění, využití vodních ploch (rybníky, vodní nádrže), vodní cesty, plavební možnosti (poměry), inverzní území, převažující směry proudění vzduchu (větrná růžice), provětrávání území (ventilační faktor), údaje o původcích znečištění ovzduší, emise, imise apod.,
- **geologie:** dobývací prostory, chráněná ložisková území, poddolovaná území, nevýhradní ložiska nerostných surovin, stará důlní díla, úroveň hladiny spodních vod, hydrogeologické a geologické průzkumy, možnosti sesuvu půd atd.,
- **ochrana přírody a krajiny:** zvláště chráněné části přírody podle zákona o ochraně přírody a krajiny (národní parky, chráněné krajinné oblasti, přírodní rezervace, památky, významné krajinné prvky, územní systémy ekologické stability, přírodní parky k ochraně krajinného rázu, dendrologické průzkumy.,
- **hygiena prostředí:** zasažení území hlukem (hlukové mapy), výskyt radonu z podloží, znečištění ovzduší.,
- **kulturní památky a dědictví:** území, objekty chráněné podle zákona o státní památkové péči – památkové rezervace, památkové zóny, národní kulturní památky a nemovité památky zapsané v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR, památky zapsané

v seznamu UNESCO, archeologické lokality, příslušná ochranná pásma, významné památky architektonické a urbanistické hodnoty.,

- **technické vybavení (infrastruktura):** tlakové vodovody, vodojemy, prameniště, splašková i dešťová kanalizace, čistírny odpadních vod, přečerpávací stanice, rozvodné elektrické sítě (velmi vysokého napětí, vysokého napětí), rozvodny, měnírny, trafostanice, kabely a jiná zařízení telekomunikační sítě, plynovody, ropovody, produktovody včetně zařízení s nimi spojených.,
- **dopravní vybavení (infrastruktura):** druhy dopravy, dopravní cesty a koridory, logistická centra v území, kategorie silnic, výsledky sčítání dopravy, informace o železniční, letecké a vodní dopravě, dopravní obslužnost území, cyklistické a hlavní pěší komunikace, turistické cesty, nehodová místa, nosnost mostů, dopravní závady, dopravní směrové průzkumy, atd.,
- **občanské vybavení (infrastruktura):** druhy a kapacita jednotlivých občanských zařízení, jejich význam a atraktivita, nasycení poptávky po jednotlivých druzích, kvalita nabízených služeb, potřeba inovace atd.,
- **nakládání s odpady (infrastruktura):** odpady produkované v řešeném území, toxické a nebezpečné odpady, jejich původ, způsob likvidace, zařízení k likvidaci odpadů, místa a zařízení sloužící k třídění odpadů, ekologická zátěž území, staré skládky a možnosti jejich rekultivace, trasy přeprav nebezpečných odpadů atd.,
- **CO a obrana státu:** možné ohrožení obyvatel, nároky na území, plochy, pozemky a stavby k řešení krizových a havarijních situací, zdroje vody pro hašení požárů, požadovaných parametrech přístupových nebo evakuačních komunikací atd.

- **záplavová území, protipovodňová opatření:** účelné a bezpečné nakládání s povrchovými a podzemními vodami, ochrana před povodněmi, záchytné plochy, protipovodňové stavby trvalého charakteru i přechodného charakteru – mobilní protipovodňové stěny atd.

Použití informací o území je v některých případech výslovně uloženo v právních předpisech. Tyto informace vytvářené činnostmi dotčených orgánů státní správy garantují svou kvalitu. Pokud není uložena povinnost vytvářet informace o území v právních předpisech, neboť na jejich základě jsou vydávány stanoviska dotčených orgánů státní správy. V takovém případě je pořizovatel nezpracovává. V některých právních předpisech jsou určité informace povinné (závazné podklady). Mimo uvedených vstupních informací o území jsou zpracovatelem územně plánovací dokumentace zpracovávány a vyhodnocovány zvláštní územně plánovací informace o funkčnosti využití, uspořádání a organizaci území, ploch a pozemků a o vzájemném vztahu urbanistických funkcí v území a o hodnotách území.

V § 18 čl. 4 Stavebního zákona je uvedeno: „Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví.“

Tato hodnota území není trvalá, neměnná, není nezávislá na názorech a úsudku lidí. Názor na hodnotu území se vyvíjí na základě zjištění a prokázání odbornými kruhy, je pak přijímána širokou veřejností. Které vyústí k přijetí opatření k ochraně hodnot území pomocí právních předpisů (zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon o státní památkové péči, atd.) Zjišťování hodnot území a stanovení podmínek jejich ochrany probíhá na základě odborného názoru zpracovatele územně plánovací dokumentace. Při schvalování územně plánovací dokumentace je hodnota území na základě shody schválena a je její ochrana závazně uložena. Stanovování podmínek ochrany hodnot území je rozdílné podle

druhu územně plánovací dokumentace. Při schvalování zásad územního rozvoje dochází k ochraně hodnot území jejichž význam přesahuje pravomoci jednotlivých obcí, jedná se o hodnoty nad místního významu. U územního plánu obcí a regulačních plánů se jedná o hodnoty na území obce, jeho jednotlivých částí – nezastavěného území nebo území změněného stavební činností (jednotlivé stavby, soubory staveb, významné parky atd.).

Při územně plánovací činnosti zjišťujeme:

- **hodnoty přírodní:** jedná se především o hodnoty prostředí, které není dotčeno stavební činností a ani touto činností není podstatně změněno.,
- **hodnoty civilizační:** zde jde o hodnoty území, které má technickou, dopravní i občanskou infrastrukturu a v možnosti jejich hospodárného využívání a dalšího rozvoje vybavení, dopravní dostupnost, vlastnosti obytného prostředí, různorodost obytného prostředí.,
- **hodnoty kulturní:** chápeme jako jedinečnost, výjimečnost území a jeho částí, krajinných i stavebních celků a souborů, které dokladují předcházející historický vývoj.,
- **urbanistické hodnoty:** uspořádání, návaznost a vlastnosti prostorů a staveb,průhledové osy, orientační a architektonické dominanty území, členitost a různorodost zástavby atd., jedná se hodnotu dlouhodobě rozvíjené urbanistické struktury jednotlivých sídel a jejich vazeb, hodnota krajiny dlouhodobě kultivována hospodařením.,
- **architektonické hodnoty:** hodnoty stavitelského umění, stavby, soubory staveb, které nejsou pouze užitkovým a technickým dílem, ale působí uměleckým a estetickým výrazem.

2. 9 Územně plánovací dokumentace

Nový zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve svých ustanoveních se podrobně zabývá územně

plánovací dokumentací, jedná se o § 36 až § 75. K tomu je vydán právně závazný předpis Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, která se tomu věnuje ve svých ustanoveních § 6 až § 21. Vyhláška podrobněji upravuje náležitosti a obsah územně plánovací dokumentace, včetně náležitostí dokladů spojených s jejich pořizováním, vyhodnocením vlivů na udržitelný rozvoj území a aktualizaci územně plánovací dokumentace a podkladů pro evidenci plánovací činnosti. Současně byla vydána mimo jiných i Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území.

Kraj: Zásady územního rozvoje

Zásady územního rozvoje stanovují základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání příslušného kraje. Vymezuje plochy a koridory nad místního významu a stanovuje jak se mají využít (veřejně prospěšné stavby a opatření), stanovuje kriteria pro rozhodování pro změny v jejich využití, vyhodnocuje vlivy na udržitelný rozvoj území, vyhodnocuje vlivy na životní prostředí, vyhodnotí zjištěné a předpokládané vlivy zásad územního rozvoje na životní prostředí a přijatelné alternativy naplňující jeho cíle. Jsou pořizovány na území celého kraje a jsou vydávány formou opatření obecné povahy podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. „Jsou závazné pro pořizování a vydávání územních plánů obcí, regulačních plánů a jsou podkladem pro rozhodování v území“ (§ 37 odst. 5 Stavebního zákona). Obsah zásad územního rozvoje je uveden v příloze č. 4 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., dělí se na textovou část a grafickou část. Součástí toho je i odůvodnění zásad územního rozvoje včetně vyhodnocení vlivů zásad územního rozvoje a územního plánu na udržitelný rozvoj území (Příloha č. 5 k vyhlášce č. 500/2006 Sb.), stanoviska Ministerstva životního prostředí k vyhodnocení vlivů na životní prostředí s obsahem jak bylo zohledněno.

Pořizování zásad územního rozvoje

Před vydáním návrhu zásad územního rozvoje si vyžádá krajský úřad stanovisko Ministerstva pro místní rozvoj. Po jeho případných připomínkách (případně odstraněných nedostatků) zahájí veřejné projednání a to formou veřejné vyhlášky po dobu 30 dnů návrh zásad územního rozvoje vystavuje k veřejnému nahlédnutí. Současně před tím nejméně 30 dnů předem k tomu přizve jednotlivé dotčené orgány státní správy, obce v řešeném území a sousedící kraje.

Proti návrhu zásad územního rozvoje lze podat námitky. To mohou provést pouze obce v řešeném území a obce sousedící s tímto územím a zástupce veřejnosti. Při veřejném projednání je možno nejpozději uplatnit námitky a každý občan připomínky. Dotčené orgány státní správy na závěr veřejného projednání uplatňují své stanoviska k připomínkám a námitkám. Po projednání krajský úřad vyhodnotí výsledky projednání a zpracuje návrh rozhodnutí o námitkách popř. upraví návrh zásad územního rozvoje v souladu se stanovisky dotčených orgánů státní správy popř. dle výsledků řešení rozporů. Jsou-li provedeny podstatné úpravy návrhu zásad územního rozvoje koná opakovaně veřejné projednání.

Krajský úřad předloží zastupitelstvu kraje návrh na vydání zásad územního rozvoje s jejich odůvodněním. Krajské zastupitelstvo ověří zda zásady nejsou v rozporu se stanovisky dotčených orgánů státní správy, s výsledkem řešení rozporů a se stanoviskem ministerstva. V případě, že řešení rozporů není schváleno nebo se změní, nelze zásady schválit do té doby než budou dány do souladu s tímto rozhodnutím.

Aktualizace zásad územního rozvoje se provádí každé dva roky. Do nové právní úpravy byly zpracovány v rámci krajů (avšak někdy i více krajů) územní plány velkých územních celků, tyto plány platí do vydání zásad územního rozvoje.

Obce (města): Územní plán

Nezastupitelné místo v územně plánovací dokumentaci má z hlediska možného podílu veřejnosti na rozhodování o využití území územní plán. V § 43 Stavebního zákona je podrobně popsán obsah a účel územního plánu. „Územní plán stanoví základní koncepci území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošné a prostorové uspořádání, uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury..“, vlastně stanovuje závazná pravidla a zásady pro řešení uspořádání a limitů využití celého správního území obce. Územní plán se vydává formou opatření obecné povahy podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu.

Územní plán obce je závazný pro pořízení regulačního plánu, pro rozhodování v území zejména pro vydání územního rozhodnutí v rámci řízení.

Územní plán obsahuje textovou a grafickou část. Obsah je stanoven v příloze č. 7 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., Mezi výkresy zpracované v měřítku katastrálních map nebo menším (1 : 5000 nebo 1 : 10 000) je zařazen významný výkres veřejně prospěšných staveb, výkres základního členění území a hlavní výkres obsahující urbanistickou koncepci. Součástí toho je i odůvodnění územního plánu včetně vyhodnocení vlivů územního plánu na udržitelný rozvoj území (Příloha č. 5 k vyhlášce č. 500/2006 Sb.).

Zadání územního plánu

Pořizování územního plánu schvaluje (rozhoduje) zastupitelstvo obce a to buď z vlastního popudu, na návrh orgánu veřejné správy, na návrh občana obce nebo fyzické a právnické osoby, která v obci vlastní pozemek či stavbu. Na základě rozhodnutí zastupitelstva obce o pořízení územního plánu je za spolupráce pověřeného člena zastupitelstva zpracováno zadání územního plánu, které se zveřejňuje po dobu 30 dnů k nahlédnutí ode dne vyvěšení oznámení o projednávání zadání. Současně se odešle dotčeným orgánům státní správy, krajskému úřadu

a sousedním obcím. Dotčené orgány státní správy mají 30 denní lhůtu k uplatnění svých požadavků, které vyplývají ze zvláštních právních předpisů, včetně vyhodnocení vlivů územního plánu na životní prostředí.. Obce mohou ve stejné lhůtě uplatnit své podněty. Po uvedené lhůtu může každý uplatnit své připomínky. Po vyhodnocení všech připomínek, požadavků a námětu pořizovatel upraví návrh zadání a předkládá tento návrh k projednání v zastupitelstvu obce. Náležitosti obsahu zadání územního plánu jsou uvedeny v Příloze č. 6 k vyhlášce č. 500/2006 Sb..

Koncept územního plánu

Zpracování konceptu územního plánu vychází z toho, zda tento požadavek byl uplatněn v zadání územního plánu. Koncept územního plánu se projednává na veřejném projednání, je spojeno s výkladem o tom informuje veřejnou vyhláškou nejméně 15 dnů předem, současně je koncept vystaven k veřejnému nahlédnutí ode dne doručení (zveřejnění – vyvěšení) veřejné vyhlášky po dobu 30 dnů. Do 15 dnů od veřejného projednání může každý uplatnit své připomínky, současně mají stejnou možnost uplatnit své námítky vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem veřejně prospěšných staveb. Stejně právo má i zástupce veřejnosti. Krajskému úřadu, sousedícím obcím a dotčeným orgánům státní správy oznámí místo a dobu veřejného projednání nejméně 30 dnů předem. Dotčené orgány mají 15 denní lhůtu ode dne veřejného projednání uplatnit svá stanoviska, sousedící obce uplatňují své připomínky z hlediska využití navazujícího území také v 15 denní lhůtě ode dne veřejného projednání. Krajský úřad má 30 denní lhůtu od veřejného projednání k tomu, aby vydal své stanovisko. Stanovisko obsahuje „podmínky pro zajištění koordinace využívání území z hlediska širších územních vztahů, pro zajištění souladu obsahu územního plánu s politikou územního rozvoje, územně plánovací dokumentace kraje.“ (§ 48 Stavebního zákona).

Pokyny pro zpracování územního plánu

Na základě výsledků projednání konceptu územního plánu je zpracován návrh pokynů pro zpracování územního plánu, včetně návrhu rozhodnutí o výběru výsledné varianty řešení v případě, že variantní řešení bylo obsahem zadání územního plánu (§ 47 odst. 5 Stavebního zákona). K návrhu pokynů se připojuje odůvodnění, které obsahuje vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, vyhodnocení stanovisek dotčených orgánů státní správy a stanoviska kraje, vyhodnocení námitek a připomínek (jak bylo s nimi naloženo) a zdůvodnění vybrané varianty řešení. Tyto pokyny schvaluje zastupitelstvo obce

Návrh územního plánu

Po schválení pokynů pro zpracování návrhu územního plánu zpracovatel územního plánu tento návrh vypracuje. Zpracovatel oznámí dotčeným orgánům státní správy, krajskému úřadu a sousedním obcím místo a dobu projednání návrhu územního plánu nejméně 15 dnů předem. Ve lhůtě 30 dnů ode dne projednání návrhu územního plánu mohou dotčené orgány státní správy uplatnit svá stanoviska a obce své připomínky. Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území projednává Rada obcí ve lhůtě 30 dnů od obdržení návrhu územního plánu.

Krajský úřad posuzuje návrh územního plánu před jeho vydáním z hlediska zajištění koordinace využívání území s ohledem na širší územní vztahy a souladu s politikou územního rozvoje a s územně plánovací dokumentací kraje. K tomu má 30 denní lhůtu

Vydání územního plánu

Ve veřejném projednání, které oznámí pořizovatel veřejnou vyhláškou, je po dobu 30 dnů ode dne vydání veřejné vyhlášky upravený a posouzený návrh územního plánu vystaven k nahlédnutí. K veřejnému projednání jsou ve lhůtě nejméně 30 dnů předem pozvání dotčené orgány státní správy, sousední obce. „Námítky proti návrhu územního plánu mohou podat pouze vlastníci pozemků a staveb dotčených

návrhem veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření a zastavitelných ploch a zástupce veřejnosti.“ (§ 52 odst. 2 Stavebního zákona). Pro podání námitek je možno využít jako nejzazší termín konání veřejného projednání. K pozdějším námitkám se nepřihlíží.

Po veřejném projednání je zpracován návrh rozhodnutí o námitkách uplatněných ke konceptu i návrhu územního plánu. V případě, že došlo na základě veřejného projednání návrhu k jeho podstatné úpravě, veřejné projednání se opakuje za stejných podmínek, včetně možnosti podání námitek. V případě, že se musí územní plán přepracovat musí zastupitelstvo obce schválit nové pokyny pro zpracování návrhu územního plánu.

Po veřejném projednání a po jeho případném doplnění je návrh územního plánu s jeho odůvodněním předloženo zastupitelstvu obce ke schválení a vydání. Při schvalování územního plánu obce v zastupitelstvu obce může dojít k tomu, že územní plán není schválen v podobě v jaké je zpracován návrh. V takovém případě zastupitelstvo obce vrátí předložený návrh zpracovateli s pokyny k jeho úpravě a novému projednání, nebo návrh zamítne.

Územní plán obce se pravidelně jednou za čtyři roky vyhodnocuje jak je uplatňován. K tomu slouží zpráva o uplatňování územního plánu v uplynulém období. Tato zpráva je po konzultaci s dotčenými orgány státní správy a krajským úřadem předkládána k projednání zastupitelstvu obce. Tato zpráva může obsahovat požadavek na jeho změnu.

Územní plán obce je základní závazný koncepční územně plánovací dokumentace, která komplexně usměrňuje a koordinuje rozvoj celého území obce ve všech jeho souvislostech – zastavěné území (urbanizované území), území ponechané k nezastavění (veřejné zájmy, ochrana přírody, atd.) Účelem územního plánu obce je navrhnout členění správního území obce na plochy s rozdílným funkčním využitím, není určen k řešení využití jednotlivých pozemků, ale pouze funkčních ploch. Územní plán obce je určen k řešení cílů a úkolů územního plánování v souvislostech území jedné obce, nezabývá se umístováním

jednotlivých staveb, jejich přesné lokalizace, ale vymezuje plochy, v rámci kterých bude umístění staveb zpřesněno a stanoveno v navazujícím regulačním plánu nebo v územním řízení.

Z charakteru územního plánu obce, který je dán zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a Vyhláškou č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence plánovací činnosti, vyplývá, nepouze územním plánem obce je možno určovat funkční využití jednotlivých ploch území obce a urbanistickou koncepci v souvislostech, stanoví podmiňující podmínky využití určených zastavitelných území, ochrany hodnot území obce.

Obce (kraj): Regulační plán

Smyslem (účelem) regulačního plánu je stanovit v řešeném území využití jednotlivých pozemků, regulační prvky plošného a prostorového uspořádání a architektonického řešení, stanovit podmínky pro ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého životního prostředí. Stanovuje závazné podmínky v řízeních pro jednotlivé pozemky, pro nové stavební pozemky a pro jejich zastavění. Může nahradit územní rozhodnutí u staveb, které nejsou stavbami jednoduchými. Regulační plán obsahuje textovou a grafickou přílohu, obsah regulačního plánu je uveden v příloze č. 11 k vyhlášce č. 500/2006 Sb., Výkresy jsou zpracované v měřítku 1 : 1000 nebo 1 : 500, výkresy prospěšných staveb, opatření a asanací je zpracován v měřítku katastrálních map. Regulační plány vydávané krajem jsou závazné pro územní plány a regulační plány obcí.

Pořízení regulačního plánu

Regulační plán se pořizuje z vlastního podnětu nebo na žádost zastupitelstvo kraje v ploše nebo koridoru vymezeného zásadami územního rozvoje, zastupitelstvo obce v ploše nebo koridoru řešeném územním plánem obce nebo není-li vydán územní plán obce

v zastavěném nebo nezastavěném území pokud se nebude měnit jeho charakter nebo na žádost fyzické nebo právnické osoby.

Podnět k pořízení regulačního plánu má stanovené náležitosti uvedené v § 64 Stavebního zákona (základní údaje o požadovaném záměru, identifikaci pozemků, údaje o dosavadním využití, důvod a účel pořízení regulačního plánu, návrh nahrazovaných územních rozhodnutí, návrh zadání), podnět se podává u kraje nebo obce (příslušné k vydání). Příslušné zastupitelstvo rozhoduje o pořízení regulačního plánu nebo o odložení podnětu.

Příslušné zastupitelstvo může na základě žádosti fyzické nebo právnické osoby vydat regulační plán jestli je to umožněno v zásadách územního rozvoje nebo v územním plánu. Avšak musí žádost obsahovat zadání regulačního plánu. V § 66 Stavebního zákona je přesně taxativně uvedeno co musí žadatel k žádosti připojit: stanoviska a i případná rozhodnutí dotčených orgánů státní správy spolu se stanoviskem k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí a posouzení vlivu na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast vyžadují-li to právní předpisy, návrh regulačního plánu již upravený dle požadavků dotčených orgánů státní správy, vyhodnocení souladu návrhu se zadáním, údaje o vlivu záměru na území a potřebných nároků na dopravní a technickou infrastrukturu včetně vyjádření jejich vlastníků, doklady prokazující vlastnická a jiná práva založená smlouvou provést stavbu a návrh plánovací smlouvy je-li dána jako podmínka k vydání regulačního plánu (spoluúčast žadatele na vybudování nové infrastruktury nebo úpravách stávající)

Zadání návrhu regulačního plánu

V případě rozhodnutí zastupitelstva o pořízení regulačního plánu předá zastupitelstvo zpracovateli regulačního plánu návrh zadání podle svých požadavků. Pořizovatel návrh zadání vystaví nejméně po dobu 15 dnů k veřejnému nahlédnutí o tom vyrozumí zájemce o nahlédnutí na úřední desce a webových stránkách obce. Zašle dotčeným orgánům státní správy. Každý může ve lhůtě 15 dnů uplatnit své požadavky na

obsah zadání ode dne zveřejnění. Do 30 dnů ode dne obdržení návrhu zadání uplatňují své požadavky dotčené orgány státní správy. Na základě požadavků pořizovatel upraví návrh zadání regulačního plánu a předloží ke schválení příslušnému zastupitelstvu obce (kraje).

Návrh regulačního plánu

Po schválení zadání zpracuje pořizovatel „návrh regulačního plánu, včetně údajů o vlivu záměru na území a o jeho nárocích na veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu o vyjádření vlastníků této infrastruktury“ (§ 65 odst. 1 písm. a)). Dokumentaci vlivů provedení záměru na životní prostředí a posouzení vlivu záměru na evropsky významnou lokalitu nebo ptačí oblast zpracovává jen když to vyplývá se stanovisek dotčených orgánů státní správy. K návrhu regulačního plánu svolává pořizovatel společné jednání, místo a dobu konání oznámí pořizovatel dotčeným orgánům státní správy a příslušné obci 15 dnů předem. Dotčené orgány státní správy mají 30 denní lhůtu ode dne společného jednání možnost uplatnit svá stanoviska. Po celou tuto dobu mají možnost nahlížet do návrhu regulačního plánu.

Vydání regulačního plánu

Za účasti dotčených orgánů státní správy a obce (kraje) se koná veřejné projednání návrhu regulačního plánu, o jeho konání pořizovatel je pořizovatel vyrozumí nejméně 30 dnů předem. Námitky a připomínky lze uplatnit nejpozději při veřejném projednání. Dotčená plocha musí být označena tabulí s informacemi (při rozsáhlých plochách vyvěsí se na určeném místě) 30 dnů před konáním veřejného projednání. Návrh regulačního plánu doručí veřejnou vyhláškou a vystaví k veřejnému projednání nejméně 15 dnů před veřejným projednáním na dobu 30 dnů. Námitky proti návrhu na vydání regulačního plánu mohou podat účastníci územního řízení, kteří jsou vyjmenováni v § 85 Stavebního zákona (žadatel, obec, vlastník pozemku nebo stavby na kterých má být záměr proveden, osoby jež mají vlastnické či jiné právo k sousedním

stavbám nebo pozemkům nejpozději při veřejném projednání. Po projednání návrhu regulačního plánu se provede jeho úprava tak, aby pokud je to možné byly námitky a připomínky v něm zohledněny. Dojde-li však k podstatné změně návrhu musí se opakovat veřejné projednání. Následuje předání návrhu zastupitelstvu obce nebo kraje k projednání, ten jej schválí a vydá popř. opět připomínkuje a vrátí zpět k novému projednání.

Jedině regulační plán umožňuje sloučit stavební a územní řízení u staveb,. Které nejsou stavbami jednoduchými, pouze v regulačním plánu lze řešit vymezení a využití jednotlivých pozemků (včetně stavebních pozemků), umístění staveb, přístupy ke stavbám a jejich napojení na technické vybavení, architektonické řešení, pozemky pro veřejně prospěšné stavby, pozemky pro provedení asanací a asanačních úprav. Regulační plán v sobě skrývá náročnost detailního zpracování. Vzhledem k tomu a vazbě na územní rozhodování zásadním způsobem ovlivňuje rozdělení nákladů na provedení změn v území mezi soukromý a veřejný sektor.

Regulační plán je na základě právních předpisů především určen pro stanovování podmínek výstavby (na dosud nezastavěných a nestavebních pozemcích) nebo pro asanaci stávajících staveb nebo pro jejich změny. Regulační plán není určen k vymezení ploch s rozdílným využitím ani k navržení na jejich vzájemné uspořádání. Regulační plán vymezuje jednotlivé pozemky a stanovuje jednotlivé regulační prvky plošného a prostorového uspořádání staveb na těchto pozemcích včetně přístupům k nim.

3. Veřejné zájmy a územní plánování

Ochrana veřejných zájmů při územním plánování je velmi širokým pojmem, jedná se nejen o ochranu krajiny a přírody, územního systému ekologické stability, ale i oblast dopravy a spojů, omezení geologických prací, ochranu nerostného bohatství a jeho využívání, lesní hospodářství, ochranu památek. Pro tuto diplomovou práci se soustředím pouze na otázku ochrany krajiny a přírody.

3.1 Ochrana krajiny a přírody

Ochrana krajiny a přírody je jeden z veřejných zájmů, který zajišťuje a má za něj odpovědnost stát. Obecně se jedná o vyjádření hodnoty, kterou přikládáme krajině a přírodě, jako součástí životního prostředí. Ochranu krajiny a přírody máme uvedenou v čl. 7 Ústavy České republiky: „Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství“. Naplnění tohoto ustanovení je zajištěno jednotlivými zákony z oblasti životního prostředí, přírodních zdrojů a dalšími právními předpisy, které uvádím v kapitole 4. 3.

Ochrana krajiny a přírody rozdělujeme na:

a) ochrana rostlin a živočichů: chráníme populace organismů a ekosystémy před zásahy, které by je mohly ohrozit- zničit, zásahy do území jsou prováděny způsobem, který zamezuje nadměrný úhyn , zraňování organismů a poškozování včetně ničení jejich biotopů,

b) ochrana dřevin: dřeviny rostoucí mimo les, osamocené stromy, stromořadí je možno kácet jen s povolením obecních úřadů v době vegetačního klidu,

c) ochrana jeskyní: jakékoliv poškozování (ničení)jeskyní je trvale zakázáno,

d) ochrana paleontologických nálezů: každý paleontologický nález je chráněn před poškozením a zničením, nálezce má povinnost opatřit jej údaji o nálezu (místo, časový údaj) a umožnit záchranný

paleontologický průzkum, pokud obdrží žádost (zpravidla od obecního úřadu),

e) přechodně chráněné plochy: jedná se o vyhlášení chráněných ploch na dobu určitou (přechodnou) po dobu nepředpokládaného výskytu významných druhů organismů, nerostů či paleontologických nálezů, někdy bývá vyhlášována na opakované období (hnízdění ptáků, přechod žab), jedná se o zásah do území a hospodářských opatření v krajině

f) územní systém ekologické stability (ÚSES): je přímo uveden v zákoně o ochraně přírody a krajiny jako zvláštní vymezené území, které umožňuje živočichům bezproblémovou migraci, tvoří „ostrov“ života v jinak hospodářsky využívané krajině. V rámci územního plánování tvoří limit využití území ve veřejném zájmu, územně plánovací dokumentace musí tyto vhodné plochy (pozemky) umístit. Vychází z principu trvale udržitelného rozvoje, jedná se o nový přístup usměrňování využití přírodního prostředí za předpokladu zachování jeho hodnoty, má sloužit k uchování základních struktur krajiny. Vznik územních systémů ekologické stability byl reakcí na neschopnost dosavadních metod ochrany krajiny zabránit přetěžování krajinného prostředí nad únosnou mez a tedy zabránit někdy jeho úplné devastaci. Podle Petra Lepešky je položena otázka: „Jak stanovit onu mez, po kterou je možno území odpřírodňovat, aniž by došlo k významnému narušení jeho základních přirozených funkcí, ztrátě jeho ekologické stability? Ekologická stabilita ekosystému nebo krajiny je schopnost odolávat nepříznivým vlivům a uchovávat nebo obnovovat své funkce. Vyjádřeno metaforou jde o zdraví krajiny. Stupeň ekologické stability je nepřímě úměrný množství dodatečné energie, kterou musí společnost vynaložit na udržení stavu prostředí. Proto lze říci, ekologická stabilita je specifický přírodní zdroj. Narušení ekologické stability přes určitou míru přináší dlouhodobé následky s nepříznivými hospodářskými dopady.“ Odpovědí je skutečnost spočívající v tom, že nejstabilnější ekosystémy jsou ty, které jsou blízké přírodnímu stavu. Proto je nutné v krajině uchovat určité množství stabilních přírodních ploch, které svým působením vyvažují okolní nestabilní hospodářsky využívané

prostředí. Ekologická stabilita je spojena s druhovou rozmanitostí. Proto vytváříme minimální územní podmínky na přežití množství organismů a jejich společenstev přirozeně se vyskytujících v daném území. Pro územní systémy ekologické stability (vymezené plochy: biocentra a biokoridory) jednotlivých úrovní (místní nebo-li lokální, vyšší nebo-li regionální, nadregionální) jsou stanoveny minimální prostorové potřeby. Vycházejí z poznatků o životním prostředí a z něho plynoucích územních požadavků jednotlivých organismů a ekosystémů. Velikost (plocha) biocenter se stanovuje tak, aby umožnil přežití organismů, je vytvářen tak, aby umožnil migrujícím organismům přesun pomocí systému propojení center biokoridory. Biocentra musí být v dostatečné blízkosti druhého příbuzného biocentra. Biokoridory nesmí být vedeny přes znemožňující či neumožňující bariery pro prostupnost organismů. Především jsou tvořeny z nejzachovalejších částí přírody. Pokud není některé biocentrum v krajině, je vytvářen nově například na orné půdě. Z pohledu územního plánování je územní systém ekologické stability jedním z přirozených limitů využití území, jež musí být v rámci územně plánovací činnosti stanoven. Jedná se o síť blízkých ploch v minimálním územním rozsahu, který se však již nemůže zmenšovat bez ohrožení biologické rozmanitosti a ekologické stability území, je jednou z nutností pro trvale udržitelné využívání území. Při pořizování územně plánovací dokumentace je územní systém ekologické stability přebírán z nadřazené územně plánovací dokumentace nebo z odvětvové dokumentace (generel územního systému ekologické stability) Z těchto podkladů se přebírá jako limit využití území, tento limit, který je převzat ze závazných podkladů nesmí být měněn. Generel územního systému ekologické stability je pouze odborným (z hlediska přírodovědného) podkladem. Zpracování ÚSES do územně plánovací dokumentace provádí na základě zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů odborně způsobilé osoby – autorizovaní projektanti ÚSES. Cílem zpracování ÚSES pro územní plánování je: uvedení ÚSES do souladu se

všemi ostatními funkcemi a oprávněnými záměry a zájmy, které se v řešeném území uplatňují, a navržení optimální organizace území /střety, které se objeví musí být vyřešeny), koordinace ÚSES na zemědělském půdním fondu a pozemcích určených k plnění funkcí lesa a koordinace ÚSES se systémem zeleně v sídle, zajištění návaznosti ÚSES přes hranice řešeného území, upřesnění ÚSES s ohledem na znalost území a měřítko řešení, projednání upraveného a upřesněného ÚSES, zajištění územní ochrany ploch (pozemků) pro doplnění chybějících prvků ÚSES a zajištění ochrany funkčních (částečně funkčních) existujících prvků ÚSES prostřednictvím závazné části územně plánovací dokumentace. Pro zpracování ÚSES do územně plánovacích dokumentů je vydána Metodika zpracování ÚSES do územních plánů obcí Ministerstvem pro místní rozvoj a Ústavem územního rozvoje z roku 1998. Dle této metodiky máme tyto obsahově vymezeny regulativy: *stávající biocentrum* je takové, které v území fyzicky existuje a je schopno plně nebo částečně plnit své funkce, regulativy jsou vyloučeny činnosti a , které by mohly ohrozit (snížit) druhovou rozmanitost a ekologickou stabilitu společenstev. Produkční funkce musí být podřízena hlavnímu cíli – ochraně.

g) významný krajinný prvek (VKP): je zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů definován jako „ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotnou část krajiny, utvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability.“ Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Tyto významné krajinné prvky se neregistrují, neboť jsou uvedeny v zákoně a ochranný režim se na ně vztahuje nabytím účinnosti. K zásahům do těchto VKP je vždy třeba získat stanovisko příslušného pověřeného úřadu. Významnými krajinnými prvky jsou dále ty části krajiny, které zaregistruje orgán ochrany přírody na základě § 6 zákona. Jedná se zejména o mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických

zahrad a parků. Orgánem ochrany přírody jsou v tomto případě pověřené obecní úřady, jejichž stanovisko je nutné k zásahům do těchto prvků. Tyto významné krajinné prvky jsou zaregistrovány územně příslušným úřadem (v městě Brně se jedná o 72 významných krajinných prvků) Registrace VKP je pomocným nástrojem na ochranu segmentů volné krajiny mimo území chráněných krajinných oblastí a národních parků před negativními zásahy. Nejčastějším objektem registrace jsou volně rostoucí dřeviny, ať už se jedná o solitery, aleje, skupiny či porosty, často navazují na VKP „ze zákona“, nebo naopak na některé stavby (kapličky, kostely). Řízení o registraci neprobíhá podle zákona č. 500/2006 Sb., správní řád, ale je dána 30 denní lhůta vlastníkům dotčených nemovitostí k podání připomínek., případné připomínky úřad s vlastníky projedná s výsledkem, že registraci potvrdí nebo zruší. Po registraci se na tyto významné krajinné prvky vztahuje stejný ochranný režim jako na prvky taxativně uvedené v zákoně. Hospodářské využívání není tímto vyhlášením dotčeno, pouze je omezeno měnit způsob využití. U registrovaných významných krajinných prvků může dojít v případě veřejného zájmu k jejich zrušení.

Významné krajinné prvky jsou z hlediska územního plánování limitem využití území. V rámci přípravných prací na územním plánu obce nebo regulačním plánu je vždy požádán (i v případě změn územních plánovacích dokumentů) příslušný pověřený obecní úřad o kompletní podklady, které jsou potřebné pro jejich zakreslení. Při projednávání je pak dotčeným orgánem pověřený obecní úřad. Tam, kde se vyskytují významné krajinné prvky je prvořadým cílem uchování hodnot, pro které byly vyhlášeny nebo registrovány, při zachování přijatelného využívání. V případě, že nedochází k ekonomickému a územně technickému přijatelnému využívání, je možné zákonným způsobem (obecní úřad vydá souhlas se zásahem nebo registraci významných krajinných prvků zrušit) narušit plochy, pozemky významných krajinných prvků. Vyplývá z toho, že řešení střetů zájmů o využívání ploch, území zůstává vázané na kladné stanovisko orgánu ochrany přírody v budoucím územním řízení a kladné vyjádření pověřeného

úřadu (jako orgánu ochrany přírody) při projednávání územně plánovací dokumentace (má charakter předběžného souhlasu), v případě schválení územně plánovací dokumentace je orgán ochrany přírody tímto souhlasem vázán. V rámci prací na územně plánovací dokumentaci je možné navrhnout k ochraně formou významných krajinných prvků význačné urbanistické hodnoty řešeného území (přirozené krajinné dominanty, aleje nebo stromořadí, pohledově významné skupiny zeleně nelesní povahy, atd.), které lze definovat podle znění zákona.

Charakteristiky typů významných krajinných prvků jsou zpravidla definovány právními předpisy (zákony):

Lesy – všechny lesy jsou významnými krajinnými prvky se zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon) ve znění pozdějších předpisů. V § 2 lesního zákona je uvedeno, že lesem jsou „lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa“, lesními porosty se rozumí „stromy a keře lesních dřevin, které v daných podmínkách plní funkce lesa“. Pozemky určené k plnění funkcí lesa jsou pozemky s lesními porosty, pozemky na kterých byly dočasně odstraněny lesní porosty z důvodů jejich obnovy, průseky a nezpevněné cesty a jiné pozemky (zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, alpínské hole, lesní pastviny a políčka pro zvěř, ostatní plochy). Vymezení lesa v územně plánovací dokumentaci se provádí na základě podkladů státní správy lesa . Na les vyjma ochranného režimu stanoveného zákonem o ochraně přírody a krajiny § 4 se vztahují jako na významný krajinný prvek další ustanovení. Ke schválení lesního hospodářského plánu (lesní hospodářské osnovy) je potřeba závazného stanoviska obecního úřadu s rozšířenou působností z hlediska zákona o ochraně přírody a krajiny. Toto je potřeba i v případě odlesňování a zalesňování v rozsahu nad půl hektaru a k výstavbě lesních cest, svážnic a meliorací. Ve smyslu ustanovení lesního zákona, že „veškeré pozemky určené k plnění funkcí lesa musí být účelně obhospodařovány podle tohoto zákona“, kde jsou vedle ochranných prvků i prvky hospodářské. Používání obou právních

předpisů musí být ve vzájemné shodě. Při umístění stavby v pásmu do 50 m od lesa (ochranné pásmo lesa) je potřeba souhlasu obecního úřadu s rozšířenou působností.,

Vodní toky – jsou dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů „povrchové vody tekoucí vlastním spádem v korytě trvale nebo po převažující část toku, a to včetně vod v nich uměle vzdutých. Jejich součástí jsou i vody ve slepých ramenech a v úsecích přechodně tekoucích přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo zakrytými úseky.“, z této definice vyplývá, že z ochranného režimu významných krajinných prvků jsou vyňaty břehy a břehové porosty. Na vodní toky se mimo režimu významných krajinných prvků vztahují i ustanovení vodního zákona. Správce vodního toku (státní podniky) je povinen udržovat dostatečnou průtočnost a hloubku koryta, zajišťovat jejich úpravy a udržovat břehové porosty tak, aby se nestaly překážkou odtoku vody, současně je správce vodního toku odstraňovat nebo vysazovat stromy a keře na pozemcích při vodním toku. Je zde uložena i povinnost vlastníkům pozemků na nichž se nacházejí koryta vodních toků a to udržovat břehy vodního toku ve stavu potřebném k zajištění neškodného odtoku vody a odstraňovat z vodního toku překážky.,

Niva – je významným krajinným prvkem vycházející ze zákona, jedná se o rozsáhlé území z velké části intenzivně zemědělsky využívané a i mnohdy urbanizované. Může být definována geomorfologicky, pedologicky, hydrologicky nebo ekologicky podle Naučného slovníku zemědělského č. 5 z roku 1972 jako „rovinný povrch údolního dna, zpravidla je pokryta nivní neboli povodňovou hlínou, která je aluviálního (holocenního) stáří a vzniká sedimentací při náplavech (inundacích)...Nivní hlíny pokrývají štěrkopískové náplavy vyplňující vlastní údolní dno a představují nejmladší (nejhlubší) říční terasu pleistocenního stáří“. Popřípadě podle Zahradnického slovníku naučného 4 z roku 1999: „Niva, údolí – inundace, luh. Je nejnižší terasou nad řečištěm zaplavovanou vodou po tání zimních sněhů...

Podklady tvoří většinou štěrky a písky s relativně vysokou hladinou podzemní vody, jejíž úroveň je ovlivňována vodním tokem.“.

h) ochrana krajinného rázu: sleduje hodnoty území, jejichž nositeli jsou určité části krajiny jejich celkový výskyt a ráz určitého místa nebo oblasti, daný jako přírodní, kulturní a historickou charakteristikou. Podle Petra Lepešky je „krajinný ráz chráněn před činností snižujícími jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.“ K činnostem, která by mohly krajinný ráz změnit nebo snížit, je potřeba závazné stanovisko obecního úřadu s rozšířenou působností z hlediska ochrany krajinného rázu. V zákoně je uvedeno, že toto stanovisko je povinné k umístování a povolování staveb. Je vydáváno v rámci správního řízení. Z výše uvedeného je zřejmé, že ochrana krajinného rázu se tedy přímo vztahuje k povolujícímu řízení. Neboť územně plánovací dokumentace je i podkladem pro uvedená povolující řízení, vyjadřuje se tedy obecní úřad s rozšířenou působností z hlediska krajinného rázu i při jeho projednávání., po schválení územně plánovací dokumentace se stává tato dokumentace podkladem pro navazující řízení včetně ochrany krajinného rázu. Ochrana krajinného rázu se překrývá s územně plánovací činností. Celkový pohled na území z hlediska jeho přírodních, estetických a kulturních hodnot, z hlediska souladu a měřítka krajinného celku, je jednou ze zásad vnímání území architektky. Právní předpisy ukládají pořizovateli územně plánovacích dokumentací zjistit hodnoty území, navrhnout podmínky jejich ochrany a s ohledem na tyto hodnoty zpracovat závaznou část územního plánu. Toto se zjišťuje při přípravných pracích v etapě průzkumů a rozborů. V územním plánu obce nebo regulačním plánu zahrnují problematiku krajinného rázu místně, v zásadách územního rozvoje zahrnuje kraj problematiku krajinného rázu oblastně. Územní plánovací dokumentace zpracována s ohledem na ochranu krajinného rázu a ochranu jeho

hodnot je podkladem pro umísťování staveb, které, musí odpovídat urbanistickému a architektonickému charakteru prostředí.,

ch) přírodní park: slouží k ochraně zachovalých nebo jinak hodnotných krajín s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami. Přírodní park vyhláší kraj nařízením, ve kterém stanovuje ochranné podmínky přírodního parku jako je omezení využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území, jedná se o ochranu krajinného rázu a proto zahrnují podmínky urbanistické a architektonické zásady – nezastavitelnost neurbanizovaného území, regulace změn využití území, ochranu nelesní zeleně, povolené typy střech a střešních krytin atd. V územně plánovací dokumentaci jsou řešeny a zohledněny širší souvislosti s podrobnou analýzou všech hodnot území a široké projednání návrhu regulace přírodního parku.,

i) památková zóna: je obsahově i formálně podobná přírodnímu parku, je však vyhlášována Ministerstvem kultury na základě zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů za účelem ochrany „historického charakteru , vzájemného prostorového uspořádání, krajinné dominanty a měřítka jednotlivých objektů, sídelních útvarů a krajiny“ vyhláškou, která se stává při zpracování územně plánovací dokumentace jako limity využití území dané obecně závaznými právními předpisy.,

j) národní park (NP): se podle zákona o ochraně přírody a krajiny vyhláší zákonem k ochraně jedinečných území, jejichž velikou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, cílem je dosáhnout přírodě blízkého stavu. V zákoně je stanoveno, že veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů. Pro územní plánování je zde tedy zakázáno stavět nové dálnice, silnice, železnice, průmyslové stavby, sídelní útvary, plavební kanály, elektrická vedení velmi vysokého napětí a dálkové produktovody, současně není přípustné zavádět intenzivní chovy zvířete a měnit stávající vodní režim pozemků. Území národního parku dělíme na tři ochranné zóny – nejpřísnější je první zóna, ve které je zakázáno

povolovat a umisťovat nové stavby a měnit současnou skladbu a plochy kultur, zóny ochrany přírody stanovuje Ministerstvo životního prostředí vyhláškou a jsou vymežovány s přesností na hranici pozemku (v katastrálních mapách). Je zpracován plán péče o národní park, který je koncepčním a strategickým podkladem pro péči o národní park. Stanoví ekologické limity osídlení, dopravy, turistiky a hospodaření. Plán péče o národní park stanovuje ekologické limity a je závazný jako podklad územně plánovací dokumentace, plán se po dohodě a projednání s dotčenými státními orgány, obcemi a vlastníky schvaluje Ministerstvem životního prostředí. Pro omezení vstupu a vjezdu mimo současně zastavěné území obce a rekreační a turistické aktivity vydává návštěvní řád národního parku. Vydává jej správa národního parku. Státní správu na území národního parku a jeho ochranných zón při ochraně přírody a krajiny vykonává správa národního parku, která také hospodaří ve státních lesích (nejsou zařazeny do kategorie lesů hospodářských, jde o lesy zvláštního určení a lesy chráněné) rozložených na území národního parku na základě ochranných podmínek pásma a plánu péče. Jeho nadřízeným orgánem je Ministerstvo pro životní prostředí.,

k) chráněná krajinná oblast (CHKO) – podle zákona o ochraně přírody a krajiny jsou vyhlášovány nařízením vlády, slouží k ochraně území s harmonicky utvářenou krajinou se zastoupením hodnot krajinného rázu: významným podílem přirozených ekosystémů, charakteristicky vyvinutým reliéfem, dochovanými památkami historického osídlení. Péče nesměřuje k obnově přírodního stavu, ale k zachování popřípadě k obnově hodnot kulturní krajiny. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů stanoví v § 25, že „hospodářsky využití těchto území se provádí .., tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav.. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí.“ Pro územní plánování je ze zákona (základních ochranných podmínek chráněné krajinné oblasti) závazné především zákaz stavět nové dálnice, sídelní útvary a plavební kanály. Území chráněné krajinné oblasti

dělíme do čtyř zón ochrany, nejpřísnější je první zóna (zákaz umísťování a povolování nových staveb, povolovat a měnit využití území, měnit skladbu a plochy kultur v rozporu s plánem péče, hnojit, těžit nerosty), která zpravidla je nejmenší. K zónám jsou zákonem stanoveny základní ochranné podmínky a bližší ochranné podmínky, zóny jsou vymezovány s přesností na hranici pozemku (v katastrálních mapách). Plán péče o CHKO je koncepčním a strategickým podkladem a slouží k usměrňování lidské činnosti. Lesy v prvních zónách CHKO jsou zařazeny do kategorie lesa zvláštního určení. Po projednání s dotčenými orgány státní správy a vlastníky ho schvaluje Ministerstvo životního prostředí, jsou ze zákona výchozím podkladem pro územní plánovací dokumentaci. Státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny zde vykonává správa chráněné krajinné oblasti, jejím nadřízeným orgánem je Ministerstvo životního prostředí.

Z hlediska územního plánování jsou výše uvedené zvláště chráněná území územími speciálních zájmů, ve kterých jsou změny využití území již předem usměrněny. Plánování tedy respektuje cíl jejich ochrany. Podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace jsou zákres vymezení zvláště chráněných území, zákres zonace a plán péče, pro národní park i návštěvní řád. Vymezení zón ochrany přírody je odbornou záležitostí ochrany přírody, je chápána jako urbanistická úloha, neboť se jedná o činnost stanovující soubor limitů využití území a zásady jeho organizace.

1) národní přírodní rezervace: je zřizována Ministerstvem životního prostředí k ochraně jedinečných ekosystémů (významných národně či mezinárodně) na přirozeném reliéfu. Zákon umožňuje jejich využívání v rozsahu, který zabezpečí zachování nebo zlepšení dochovaného stavu přírody. Významné pro územní plánování je zákaz povolování a umísťování staveb. Lesy v národním přírodním parku nemohou být zařazeny do kategorie lesů hospodářských.

m) přírodní rezervace: je zřizována krajem nebo správou národního parku či CHKO k ochraně ekosystémů regionálního významu na přirozeném reliéfu. Pro územní plánování je důležitý zákaz povolování a umisťování staveb. Lesy jsou zde vedeny jako lesy zvláštního určení.

n) národní přírodní památka a přírodní památka: se zřizují k ochraně geologického či geomorfologického útvaru, naleziště nerostů nebo vzácných druhů organismů. Zřizovatelem národní přírodní památky je Ministerstvo pro životní prostředí, zřizovatelem přírodní památky je kraj nebo správa národního parku či CHKO.

o) památné stromy: je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji, kolem nich je ochranné pásmo v rozsahu kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene v prsní výši, kde je zakázána veškerá rušivá činnost. Jako památný strom může být chráněna i alej, stromořadí nebo skupina stromů. Výjimku z ochrany památného stromu může ve veřejném zájmu udělit obecní úřad s rozšířenou působností (na území chráněné krajinné oblasti a národního parku jejich správa).

p) zvláštní druhová ochrana: je uplatňována v souladu s Vyhláškou č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů u chráněných druhů rostlin a živočichů, jsou chráněny před rušením, chytáním, zraňováním a usmrcováním, toto se však nevztahuje na běžné obhospodařování kultur. Chráněn je také jejich biotop – chráněna je rostlina, její stanoviště a bezprostřední okolí, živočich je chráněn včetně jeho stanoviště. Výjimku z ochrany zvláště chráněného druhu ve veřejném zájmu uděluje kraj v případě ohrožených druhů a Ministerstvo životního prostředí v případě silně a kriticky ohrožených druhů.

Výše uvedené maloplošné zvláště chráněná území jsou z hlediska územního plánování jsou souborem limitů využití území. Mají charakter nezastavitelného území, jejich případné využití musí zabezpečit zlepšení nebo uchování jejich přírodního stavu. Jen v případě, že převažuje veřejný zájem nad zájmem ochrany přírody lze požádat o udělení

výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněných území. (kraj nebo správa chráněné krajinné oblasti či národního parku u přírodní rezervaci a přírodní památku, u národní přírodní rezervace a národní přírodní památce Ministerstvo životního prostředí) Blíže podmínky ochrany jsou stanoveny v jejich zřizovacích předpisech. Z hlediska územního plánování jsou tato území vnímána jako plochy, jejichž využití je zákonem podřízeno cíli uchování nebo zlepšení přírodního prostředí. Ochranné pásmo je 50 metrů od hranice zvláště chráněného území. V tomto pásmu je stavební činnosti, terénní úpravy, změny kultur atd. podmíněny souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody.

Územního plánování se dotýkají i další ustanovení uvedená v právních předpisech:

vstup do krajiny – v § 63 a § 64 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů stanoví podmínky volného průchodu přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby mimo zastavěné (intravilán) území. Toto neplatí pro národní parky, národní přírodní parky, národní přírodní památky a v první zóně u chráněných krajinných oblastí, neboť toto právo mohou orgány ochrany přírody po projednání s obcemi vstup veřejnosti zakázat. Zákon obcím ukládá vést přehled o veřejně přístupných účelových komunikacích, stezkách a pěšinách. Jejich rušení mimo zastavěná území je možné pouze se souhlasem obcí a orgánů ochrany přírody.,

biologická hodnocení – příslušný orgán ochrany přírody může v případě povolování stavebních nebo jiných záměrů, které by mohly poškodit přírodní prostředí či krajinný ráz v souladu s § 67 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, uložit biologické hodnocení, které se skládá z přírodovědného průzkumu dotčených pozemků a hodnocení předpokládaných vlivů na rostliny a živočichy. Biologické hodnocení je podkladem pro jejich rozhodnutí. Požadavek na biologické hodnocení se nevyužije v případě, jestliže je povolovaný záměr hodnocen podle zákona č. 100/2001 Sb., o

posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů (EIA)

3. 2 Natura 2000

V souvislosti s transpozicí práva Evropské unie v rámci ochrany přírody a krajiny vznikl další institut, jedná se o území Natura 2000. Je soustavou mezinárodně chráněných území Evropské unie, která má za úkol maximálně dbát na ochranu vybraných oblastí v jednotlivých členských státech. V rámci soustavy Natura 2000 rozlišujeme dvě směrnice (zákonné předpisy EU). Za prvé je to směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a za druhé směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích). Dle Aleny Rulfové Natura 2000 chrání na území celé EU 253 nejohroženějších typů přírodních stanovišť, 200 druhů živočichů, 434 druhů rostlin a zvláště také 181 druhů ptáků. Z toho se v ČR vyskytuje 58 typů přírodních stanovišť, 55 druhů živočichů, 16 druhů rostlin a 65 druhů ptáků, které do ochrany soustavou Natura 2000 spadají.

Směrnice o ptácích – tato směrnice o ptácích vyhlašuje pro vybrané druhy ptáků tzv. oblasti ochrany ptactva (SPA). Tato území jsou vybírána členským státem EU a přímo nahlašována Evropské komisi. Pro území SPA nejsou dána směrnicí přesná pravidla, podle kterých mají být vybírána. Mají to být taková území, která svým počtem a rozlohou nejlépe zajistí ochranu vybraných druhů ptáků. V těchto územích je např. zakázáno rušit ptáky při hnízdění a jinak ohrožovat jejich početnost či natalitu.

Směrnice o stanovištích - Podle směrnice o stanovištích musí být vyhlašována zvláštní chráněná území (SAC) pro vybraná přírodní stanoviště, rostliny a ostatní druhy živočichů. Při výběru zvláště chráněných území je jejich výběr podstatně složitější než u SPA. Stát

nejprve navrhne tzv. národní seznam území (pSCI) a předloží jej Evropské komisi. Navrhování území pSCI přitom probíhá podle předem daných kritérií a na základě aktuálních odborných údajů o výskytu vybraných druhů živočichů, rostlin a přírodních stanovišť. Evropská komise vybere z národního seznamu lokality významné pro Evropské společenství (SCI), popřípadě navrhne mezi území SCI i další lokality nezpochybnitelného významu, které dotyčný stát nenahlásil. Lokality významné pro Evropské společenství pak po schválení Evropskou komisí vyhlásí daný stát do šesti let jako území SAC.

Lesnická a hospodářská činnost - značná část chráněných území soustavy Natura 2000 je a bude (některá již byla - například oblasti ochrany ptactva u nás v ČR již vyhlášena byla) vyhlášena v oblastech, kde se běžně extenzivně hospodaří již dnes. Vyhlášení chráněného území soustavy Natura 2000 ne znamená, že se v těchto oblastech hospodařit přestane nebo že tam dokonce budou zakázány veškeré činnosti. V mnohých případech jsou totiž území chráněna jen proto, že příznivý stav chráněných fenoménů byl udržen dosavadním způsobem hospodaření. Hospodaření v některých územích chráněných soustavou Natura 2000 může být usměrněno tak, aby vyhovovalo cíli a to zachování příznivého stavu vybraných druhů a přírodních stanovišť. Zodpovědnost za výběr území do soustavy Natura 2000 a za celkovou přípravu soustavy Natura 2000 v České republice odpovídá Ministerstvo životního prostředí, které pověřilo přípravou odborných podkladů Agenturu ochrany přírody a krajiny České republiky. Území soustavy Natura 2000 podléhají ochraně podle novelizovaného zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny stejně jako ostatní chráněná území národního významu.

Z hlediska územně plánovacího v určitých případech je přípustné, aby byly uskutečněny i stavby, které poškodí území soustavy Natura 2000. Takový případ může nastat v případě, že nad ochranou přírody výrazně převažuje jiný veřejný zájem (včetně důvodů hospodářských nebo sociálních). Stát je pak povinen zabezpečit, aby v důsledku udělení výjimky nedošlo ke snížení početnosti populace živočišného či

rostlinného druhu nebo zhoršení stavu z hlediska ochrany určitého typu přírodního stanoviště na území státu.

Územní plánování je dlouhodobá koncepční tvůrčí činnost charakterizována komplexním systémovým přístupem k území. Jeho prvořadým cílem je koordinace všech funkcí a činností určujících využití území a řešení případných vzniklých střetů, stanoví zásady jeho organizace a věcně a časově koordinuje výstavbu a jiné činnosti ovlivňující území. Strategickým cílem je udržitelný rozvoj založený na trvalém souladu hodnot území (přírodních, civilizačních, kulturních) ze zřetelem na péči o životní prostředí a ochranu jeho hlavních složek – půdy, vody a ovzduší. Z výše uvedených důvodů je územně plánovací dokumentace systémovým nástrojem pro vytváření územních a organizačních podmínek (i pro ochranu přírody jako složky životního prostředí a zvláštního zdroje). Veřejný zájem na ochraně přírody a krajiny se v území konkretizuje v opatřeních provedených podle zvláštních předpisů. Ty jsou do územně plánovací dokumentace přebíraná jako limit využití území a navrženým řešením podporována. Mimo věcnou účinnost zvláštního předpisu je veřejný zájem konkretizován – umisťován v územně plánovací dokumentaci.

Podle názoru Petra Lepešky „vystupují instituty ochrany přírody a krajiny podle zvláštního předpisu v územním plánování jako:

- území speciálních zájmů, k nimž se váží předem dané soubory limitů využití území,
- atraktivitu území, které mohou být nástrojem pro některé druhy ekonomických aktivit, zvláště těch, které jsou vázány na oblast cestovního ruchu a rekreace,
- bariéry oddělující různé oblasti rozvoje a jeho překážky technické a dopravní infrastruktury,
- složka životního prostředí lidí podstatně spoluurčující kvalitu jejich života.“

Instituty ochrany přírody a krajiny podle zvláštního předpisu mají charakter limitu (souboru limitů) využití území, který je zjišťován již v etapě průzkumů a rozborů, je zakreslen do výkresu limitů využití

území , pak je uplatňován bez výhrad v dalších etapách řešení. Hodnoty přírody a krajiny, které nejsou ošetřeny instituty podle zvláštního předpisu představují podobně jako zvláště chráněná území zvláštní specifickou kvalitu (hodnotu) pro tvorbu podmínek pro rekreaci, cestovní ruch, kvalitní bydlení atd. Z toho důvodu je v územně plánovací dokumentaci návrh na jejich navrhovaného nebo stávajícího využití upraven regulativy usměrňujících přiměřené řešení způsoby, kapacity, plošného rozsahu atd..

4. Právní východiska územního plánování

Vývoj územního plánování na území České republiky měl v porovnání s vyspělými evropskými státy některé společné rysy, ale v období od roku 1948 do roku 1989 i nezaměnitelná specifika. Obdoba změn přístupů, které v evropských státech proběhly již v šedesátých a sedmdesátých letech v souvislosti s měnící se úlohou státu, se v praxi i právní úpravě územního plánování v České republice projevuje až po listopadu 1989. Určitou základní odlišností a reakcí na předcházející období centrálního plánování byla averze vůči plánování jako takovému, vztahovaná mylně i na územní plánování.

Potřeba věcné, místní a časové koordinace záměrů a zájmů na změnách ve využívání území, prováděná ve veřejném zájmu v dostatečném časovém předstihu, však v žádném případě nemůže být zpochybňována.

Po roce 1989 doznala původní právní úprava řadu přímých a nepřímých rozsáhlých novelizací, které měly za hlavní cíl odstranit zásadní disproporce vůči novým politickým a hospodářským podmínkám, změnám v organizaci a struktuře veřejné správy a v uplatňování vlastnických práv.

4. 1 Principy a cíle stavebního práva (legislativní východiska)

Základní úlohou územního plánování je územní a časová koordinace všech záměrů a zájmů na provedení změn v území a na ochraně jeho hodnot, včetně životního prostředí, jak z hlediska potřeb veřejného sektoru (např. jednotlivých resortních koncepcí, politik, plánů a veřejných zájmů, upravovaných zvláštními právními předpisy), tak s ohledem na uplatňování a koordinaci záměrů soukromého sektoru, jakož na podporu vzájemné, obecně prospěšné spolupráce sféry veřejné i soukromé. Tradičně a obecně sdílené hodnoty evropských územně plánovacích systémů, nazývané jako "prostorové, rozvojové, strategické" apod., musí být respektovány i v legislativní úpravě jako nosné. Při sledování stavu, možností a vývojových trendů v území, při navrhování jeho změn a při vytváření podmínek pro jejich realizaci musí být vždy dbáno zásady koordinace, komplexnosti a kontinuity. V právních úpravách zemí EU tomu odpovídají základní nástroje územního plánování, kterými jsou:

- a) celostátní (národní), zpravidla na vládní úrovni projednávané dokumenty, označované jako politiky, koncepce, perspektivy apod." zaměřené na koncepční otázky využívání území a požadavky jeho změn v dlouhodobém výhledu;
- b) územní (prostorové, strategické, regionální) plány velkých územních celků (regionů, krajů, zemí apod.);
- c) územní (strukturální, rozvojové) plány využití ploch na území jednotlivých obcí a měst;
- d) regulační (zastavovací) plány (projekty konkrétní zástavby rozvojových ploch, soustředěné výstavby apod.), často za určitých podmínek nahrazující územní rozhodnutí;
- e) institut územního rozhodování o jednotlivých a konkrétně v území umístěných záměrech, v některých státech zahrnovaný do stavebního povolení.

Koncepce právní úpravy územního plánování z roku 1976 poskytovala

podmínky k vytváření souborů údajů a informací o území pro potřeby územního plánování, jejichž kvalita a aktuálnost byla garantována státní správou.

Úspěšnost náročné a nezastupitelné koordinační role orgánů územního plánování při nalézání souladu veřejných zájmů není možné bez dosažení konsensu o oprávněnosti, prospěšnosti a posloupnosti změn v území a o ochraně jeho hodnot mezi správními úřady a územními samosprávami, které mají v působnosti jednotlivé složky veřejných zájmů. Splnění základního poslání územního plánování, tj. nezpochybnitelná koordinace záměrů a zájmů v prostoru i čase, včetně komplexnosti a kontinuity této činnosti, poskytuje veřejné správě jedinečný a jiným způsobem nenahraditelný nástroj k usměrňování a dosažení udržitelného rozvoje území. Příslušné orgány územního plánování využívají metody postupného zpřesňování a konkretizace veřejného zájmu na racionálním využití území, které se pohybují v úrovni politických rozhodování při lokalizaci těchto zájmů na území státu a na úrovni regionální. Veškeré navrhované procesy územního plánování jsou směřovány k zachování příznivého životního prostředí budoucím generacím. Na úseku stavebního řádu lze vycházet z principu dvoustupňového posuzování stavby - v územním řízení z hlediska jejího začlenění v území a důsledků a ve stavebním řízení ověření přípravy výstavby z hlediska technické správnosti. Osvědčeným principem, ze kterého právní úprava vychází a dále ho rozšiřuje, je možnost uskutečnění stavby na základě ohlášení. Zde se předpokládá ve větší míře využití autorizovaných osob, aby bylo možno rozšířit okruh staveb nevyžadující stavební povolení.

Z hlediska procesní pružnosti se osvědčilo vydávání stanovisek správních orgánů spolupůsobících v řízení formou opatření a nikoli rozhodnutí. Stavební zákon zavazuje stavební úřad rozhodnout po dohodě či souhlasem dotčeného orgánu státní správy. Z tohoto pohledu jsou veřejné zájmy zabezpečeny nezávisle na formě jakou jsou uplatňovány a je možno odstranit administrativní náročnost povolovacího řízení, jestliže tyto orgány svá stanoviska nevydávají

formou rozhodnutí. Osvědčeným se ukázalo zákonem stanovená oprávnění stavebního úřadu zasahovat v případech, kdy stavba není v náležitém stavu nebo jinak ohrožuje veřejné zájmy, zejména požadavky na bezpečnost a zdraví osob. Proto i nadále zůstávají zachovány instituty odstranění stavby, vyklizení stavby, nařízení nezbytných úprav, udržovacích prací.

4. 2 Požadavky na právní úpravu stavebního práva

V legislativních cílech pro právní úpravu stavebního práva je přizpůsobení stavebního zákona "změněným ekonomickým a právním podmínkám v ČR". Významné jsou z tohoto hlediska především tři základní požadavky, které jsou uvedeny důvodové zprávě Ministerstva pro místní rozvoj ČR pro další novelizaci stavebního zákona:

„a) požadavky vyplývající z Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod, Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod ukládá upravit právní řád tak, aby povinnosti byly právníckým a fyzickým osobám ukládány pouze zákony, nikoliv podzákonnými normami mimo zákonné zmocnění. Současně stanovuje, že orgány veřejné správy se ve své činnosti musí pohybovat pouze v rámci zmocnění, vyplývajících z jejich kompetencí. V tomto smyslu je třeba upravit zákon i prováděcí vyhlášky a jejich vzájemné vztahy.

b) požadavky vyplývající ze začlenění České republiky do EU, Vstup a začlenění České republiky do EU předpokládá nejenom harmonizaci právního řádu jako celku s právem EU, ale vyžaduje i vytvoření srovnatelných podmínek a právního rámce pro adaptaci území České republiky na měnící se požadavky jeho dalšího rozvoje a schopnost soutěže po začlenění do společného evropského trhu s volným pohybem zboží, služeb, kapitálu a osob. To předpokládá zejména vytváření podmínek pro rozvoj potřebné veřejné infrastruktury a pro výběr a přípravu rozvojových území, umožňujících např. restrukturalizaci průmyslu, služeb apod. Současně musí být sledován proporcionální rozvoj jednotlivých regionů, včetně příhraničních území,

při respektování cílů regionální politiky EU. Právní úpravou územního plánování je zapotřebí řešit vazby na nástroje podpory regionálního rozvoje, strukturální fondy EU, umožňující jejich využití i pro rozvoj jednotlivých obcí. Právní úprava územního plánování by tedy měla vytvářet standardní podmínky pro provádění změn v území, umožňující vstup potencionálních investorů ze zemí EU do České republiky a současně poskytovat právní jistoty pro jejich působení, srovnatelné s podmínkami v ostatních zemích EU.

c) potřeba efektivně, účinně a v reálném čase řešit věcné problémy v oblasti hospodářství, kvality životního prostředí, sociální soudržnosti a smíru ve společnosti. Česká republika, která se nachází ve stadiu transformace, prochází významnými změnami ekonomických struktur a současně i veřejné správy. K vytvoření dlouhodobě efektivní právní úpravy územního plánování je zapotřebí zajistit orientaci na obecně sdílenou prioritu trvale udržitelného rozvoje území České republiky.“

Současná právní úprava na úseku územního plánování by proto měla napomáhat účinnému poznání možností území a rozsahu přijatelných změn, obecně prospěšnému rozmístování ekonomických a sociálních aktivit, veřejných služeb, bydlení a infrastruktury v území, měla by umožňovat inovaci, hospodářský rozvoj i zlepšování kvality života. Současně by měla zajistit, aby pro příští generace nebyly nad přípustnou míru čerpány přírodní zdroje, poškozováno životní prostředí, snižována biologická rozmanitost a regenerační schopnost přírody a redukováno kulturní bohatství.

Vzájemně vyvážený vztah těchto oblastí je předpokladem dosažení trvale udržitelného rozvoje, obecně sdíleného hospodářsky vyspělými zeměmi. Jeho uplatňování má dopad na území, je podmiňováno jeho možnostmi a vyžaduje proto dostatečný předstih v přípravě území.

V územním plánování jsou proto uplatněny takové postupy a způsoby rozhodování o území, které, aniž zhorší dosavadní ochranu práv všech subjektů a hodnot v území, budou napomáhat schopnosti soutěže ve společném evropském trhu, umožní využívat jeho výhod a budou podporovat potřebné adaptační změny. To vše s ohledem na

přírodní a kulturní dědictví a na ekologickou únosnost změn v území, s cílem zlepšovat, eventuelně zachovat stávající kvalitní životní podmínky. Současně je územní plánování uzpůsobeno účinnému řešení dědictví vážných problémů v oblasti životního prostředí, předcházení ekologickým katastrofám v území a nevratným, neodstranitelným škodám i hospodářským propadům, které by narušily podmínky sociální soudržnosti v území. S tím těsně souvisí vytvoření podmínek pro efektivní funkčnost pozemkového trhu, poskytujícího potřebné stavební pozemky a usnadňujícího získání prostředků pro rozvoj bytové výstavby a bytového trhu jako nezbytného předpokladu pro pohyb pracovních sil.

Koordinace územně plánovací činnosti krajů z hlediska potřeb území celého státu a plnění mezinárodních smluv a konvencí, souvisejících s využíváním území, vyžaduje koncipovat celostátní politiku územního rozvoje.

4. 3 Základní cíle právní úpravy

Podle předkladatelů nových právních norem v oblasti územního plánování a stavebního řádu jsou východiska pro stanovení základních cílů právní úpravy z vlastních cílů územního plánování.

Jedná se především o tyto úkoly:

- „- zajišťování trvalého udržitelného rozvoje v území,
- stanovit jasná pravidla pro povolování změn ve využívání území včetně přípravy staveb,
- usnadnit možnosti změn ve využívání území v případech, kdy je pro toto území schválená územně plánovací dokumentace (ÚPD) a zpřísnit podmínky pro tyto změny tam, kde schválená ÚPD není,
- vytvořit harmonizovanou soustavu nástrojů územního plánování v působnosti vlády, krajů a obcí,
- založit koordinovaný systém státní správou garantovaných informací o území,

- upravit všechny postupy rozhodování o území jako veřejné a zajistit přístup veřejnosti ke všem informacím a příslušné prostředky právní ochrany,
- zjednodušit územní řízení v zákonem stanovených případech,
- změnit spolupůsobení dotčených správních úřadů na úseku územního plánování a rozhodování sporů mezi nimi,
- vytvořit předpoklady pro spolufinancování veřejně užívané infrastruktury v území,
- upravit možnost majetkoprávních změn s cílem umožnit intenzivní využívání území vhodného k zastavění“.

Základním právním předpisem upravujícím postupy v územním plánování a procesy řízení o stavbách je zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), vedle problematiky výkonu veřejné správy v působnosti ve věcech územního plánování a stavebního řádu, územního plánování obsahuje, pravidla pro povolování staveb, jejich užívání, údržbu a odstraňování, pro státní stavební dohled, sankce ve výstavbě, upravuje součinnost s dalšími správními orgány při řízeních vedených podle stavebního zákona, vymezuje pojmy a upravuje některé další vztahy.

K provedení stavebního zákona jsou vydány:

- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence plánovací činnosti (účinná od 1. 1.2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území (účinná od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, ve znění vyhlášek Ministerstva pro místní rozvoj č. 491/2006 Sb. a č. 502/2006 Sb. (účinná od 1. 7. 1998),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 369/2001 Sb., o obecných

požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace ve znění vyhlášky č. 492/2006 Sb. (účinná od 15. 12. 2001).

- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 433/2001 Sb., kterou se stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa (účinnost od 1. 1. 2002),
- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství (účinnost od 1. 6. 2002),
- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla, jak vyplývá ze změn provedených vyhláškou č. 367/2006 Sb. (účinnost od 1. 1. 2003),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 498/2006 Sb., o autorizovaných inspektorech (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 526/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona ve věcech stavebního řádu (účinnost od 1. 1. 2007),
- zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění) (účinnost od 1. 1. 2007),
- zákon 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně (účinnost od 10. 6. 2002),
- zákon 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (účinnost od 7. 7. 1992)

S touto základní právní úpravou stavebního zákona souvisí řada dalších právních předpisů - především zákonů, které upravují otázky z oblasti občanského a obchodního práva a z obecné části správního práva. Nejčetnější skupinu pak tvoří předpisy z oblasti zvláštní části správního práva, konkrétně zákony týkající se výkonu státní správy na jejích jednotlivých úsecích. Jedná se zejména o tyto právní předpisy, které uvádím pro názornost:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb.
- Listinu základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1964 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004, o správním řízení (správní řád)
- zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 72/1994 Sb., zákon o vlastnictví bytů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech
- zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností

práce, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 138/1973 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku

- vyhláška č. 122/1984 Sb., o náhradách při vyvlastnění staveb, pozemků, porostů a práv k nim

- zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů

- vyhláška č. 324/1990 Sb., o bezpečnosti práce a technických zařízeních při stavebních pracích

- zákon č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 132/2000 Sb.

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve

znění pozdějších předpisů

- zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění zákona číslo 120/2000 Sb.

- zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění zákona č. 132/2000 Sb.

- zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- nařízení vlády č. 178/1997 Sb., o technických požadavcích na stavební výrobky, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění zákona č. 29/2000 Sb.

- zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č.

569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů

- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

- zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů
- zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií
- zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon),
- směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích),
- směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích).

4. 4 Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (SEA) a územní plánování

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/42/EC ze dne 27.6.2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (tzv. SEA směrnice)
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění zákona č. 93/2004 Sb.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění zákona č. 218/2004 Sb.

5. Spoluúčast veřejnosti na tvorbě územního plánu

Právní úprava územního plánování vychází z principů udržitelného rozvoje a vytváří podmínky pro jeho prosazování. Jednou z podmínek je informovat veřejnost dostatečným množstvím informací a zajistit účast veřejnosti na spolurozhodování o rozvoji obcí, krajů a státu. Po roce 1989 se zvýšil zájem občanů o věci veřejné, o transparentní rozhodování, o právo na informace a zájem žít v kvalitním životním

prostředí. K prosazování jejich zájmů vznikly občanská sdružení, neformální iniciativy. Posílil se zájem občanů o prosazování a hájení vlastních práv a zájmů.

5. 1 Klady účasti veřejnosti

Územně plánovací dokumenty a zejména územní plán obce je dlouhodobým koncepčním materiálem rozvoje obce, který ovlivňuje a mění podobu území uspořádáním staveb i využíváním krajiny na dlouhý časový úsek. Územní plány obce se připravují zpravidla na období deseti let a tato doba bývá ovlivňována měnící se politickou garniturou v zastupitelstvu obce. Proto aby splnil požadavek dlouhodobého koncepčního materiálu musí s ním souhlasit zastupitelé různých politických stran a uskupení. Zapojení veřejnosti přispívá k nalezení shody nad konečným zněním územního plánu obce a ovlivňuje kladně jeho stabilitu a dlouhodobou udržitelnost, Výsledky zapojení veřejnosti vede k nastolení důvěry mezi občany a vedením obce a k pocitu sounáležitosti. Podle Ústavu územního řízení jsou to tyto přínosy:

„- zapojením veřejnosti lze získat množství informací, námětů a připomínek, které lze využít pro plánovací proces a tím zvýšit kvalitu zpracovaných dokumentů,

- občané podrobně znají prostředí ve kterém žijí a mohou tudíž předpovídat dopady na toto prostředí a nalézat možnosti minimalizace negativních dopadů,

- mezi dotčenou a zainteresovanou veřejností se rovněž nacházejí místní odborníci, kteří obvykle zdarma poskytují kvalifikované odborné podněty,

- přínosem zapojení veřejnosti může být i zjištění, že nesouhlas s předpokládaným záměrem je příliš velký a jeho realizace by přinesla ekonomicky neúnosné náklady,

- pokud jsou k rozhodování přizváni i obávaní oponenti a odpůrci záměru, snižuje se nebezpečí, že přijatá rozhodnutí později zablokují,

- zapojením zejména některých skupin občanů (nevládní organizace, podnikatelé) do plánování je možné získat cenné spojení, kteří se

později s obcí mohou podílet na realizaci integrovaných projektů, které vzešly se společného plánování.“

5. 2 Legislativní východiska účasti veřejnosti

Legislativní východiska pro zapojování veřejnosti jsou obsaženy v Aarhuské úmluvě (Stockholmské deklaraci o životním prostředí z roku 1972), která je obecným souhrnem pravidel pro zapojování veřejnosti do rozhodování. Z tohoto dokumentu vycházejí tyto zásady (úkoly):

- přístup veřejnosti k informacím,
- aktivní informování,
- konzultace s občany,
- spoluúčast veřejnosti na plánování,
- vyhodnocení procesu plánování z hlediska zapojení veřejnosti

Na konferenci OSN o životním prostředí byl v roce 1992 přijat dokument Místní Agenda 21, která je programem rozvoje obce, města, případně regionu, který zavádí principy udržitelného rozvoje do praxe, takto připravený plán rozvoje území je vytvářen ve spolupráci s veřejností. V našich podmínkách je využíván v programu Národní síť zdravých měst.

Zapojení veřejnosti a zohlednění principů trvale udržitelnosti při plánování je uvedeno i právních předpisech Evropské unie (Directive 2001/42/EC (SEA) nebo v Directive 85/337/EEC (EIA).

Veřejnost má zákonem dané právo účastnit se územního plánování – připomínkování při jednotlivých stupních v přípravě tvorby územního plánu), jako účastník řízení v případě územního řízení a při posuzování vlivu na životní prostředí (EIA). Toto jeho právo mu umožňuje legislativa v těchto případech:

- informování o obecním úřadě, činnosti orgánů obce a o hospodaření obce: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím,

- při poskytování informací na základě žádosti občana: zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím,
- obec má záměr prodat, směnit nebo darovat nemovitý majetek, pronajmout jej nebo poskytnout jako výpůjčku: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,
- v rámci územního plánování a stavebního řízení při informování, projednání a připomínkování základních dokumentů územně plánovací dokumentace (zadání, konceptu, návrhu územního plánu) občany: zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu,
- při poskytování informací o stavu životního prostředí a přírodních zdrojích: zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí,
- při plánování zásahů a při zahajování správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny: zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
- při přípravě záměru staveb, činností a technologií, rozvojových koncepcí a programů, jejichž provedení by mohlo vážně poškodit životní prostředí: zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí,
- při řešení specifických problémů obce pomocí místního referenda, včetně problémů týkajících se územního plánu a rozvojového plánu: Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb., zákon č. 298/1992 Sb., o místním referendu, zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

5. 3 Stavební zákon a účast veřejnosti

Stavební zákon vytváří podmínky pro účast veřejnosti v pozici osob podávajících připomínky při projednávání v procesu pořizování územně plánovací dokumentace a k hotovým návrhům, stanovuje pro zapojení a komunikaci s nimi tyto úkony: zveřejňování písemností ve věcech

územního plánování, informování, podávání připomínek nebo námitek a veřejné projednání. Zapojení občanů v počátečních fázích procesu pořizování územně plánovacích dokumentací může předejít pozdějším vynuceným změnám rozpracované územně plánovací dokumentace. To samozřejmě sebou nese zvýšené finanční náklady a časové prodlevy způsobené nesouhlasnými stanovisky. Stavební zákon uvádí nový institut – **zástupce veřejnosti**: musí být zmocněn nejméně jednou desetinou občanů obce s méně než 2000 obyvateli nebo nejméně 200 obyvateli příslušné obce, kteří uplatňují věcně shodnou připomínku k návrhu nebo konceptu územně plánovací dokumentace., v případě podání připomínky k návrhu územního rozvoje je potřeba zmocnění od 500 občanů kraje, nebo 200 občanů obce na území kraje popř. desetina občanů obce do 2000 obyvatel na území kraje. Zmocnění se musí doložit (procesní právo).

Následné tabulky graficky ukazují možnou účast veřejnosti při pořizování jednotlivých územně plánovacích dokumentací, včetně formy informování veřejnosti, dle etap pořizování územně plánovacích dokumentací:

Tab. 3 – Návrh politiky územního rozvoje

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se může účastnit / účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 33 (4) Informování – zveřejnění návrhu politiky územního rozvoje	Každý	Zveřejnění způsobem umožňujícím dálkový přístup		Mín 90 dnů je návrh zveřejněn	Připomínky jsou vyhodnoceny a zdůvodněn způsob jejich zapracování

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 4 – Příprava návrhu zásad územního rozvoje a vyhodnocení jejich vlivů na udržitelný rozvoj území

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se může účastnit / účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 38 (2) Informování – oznámení o zveřejnění návrhu zásad územního rozvoje	Každý	Veřejnou vyhláškou		Min 15 dnů je návrh zveřejněn	
§ 38 (2) Písemné vyjádření	Každý			Min 20 dnů od zveřejnění je možné podat písemné vyjádření	

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 5 – Příprava návrhu zásad územního rozvoje po úpravě a posouzení návrhu ze strany ministerstev, dotčených orgánů, krajů a sousedních států

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 40 (1) Informování – Vystavení dokumentu	Každý	Vyvěšení veřejné vyhlášky na úřední desce kraje a na internetu	Po 15 dnech od zveřejnění se má za doručenou	Min. 30 dnů od doručení musí být upravený návrh zásad vystaven	
§ 40 (1) Veřejné projednání	Každý	Oznámení veřejného projednání veřejnou vyhláškou – na úřední desce oznámí dobu a místo. Oznámení zveřejní též na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodů se má opatření obecné povahy týkat.	Nejméně 15 dnů před konáním		
§ 40 (2) Připomínky	Každý			Nejpozději na veřejném projednání	Vyhodnocení výsledků projednání
§ 40 (2) Námítky s odůvodněním	Zástupce veřejnosti			Nejpozději na veřejném projednání	Zpracování návrhu rozhodnutí o námitkách
§ 42 Schvalování návrhu a vydání zásad územního rozvoje s jejich odůvodněním	Zastupitelstvo kraje				

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 6 – Návrh pořízení územního plánu

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 45 (2) Podání návrhu na pořízení územního plánu	Návrh může podat obec, občan obce, fyzické nebo právnické osoby, která má vlastnická nebo obdobná práva k pozemku nebo stavbě na území obce, orgán veřejné správy	Stavební zákon			
§ 45 (2) Schválení návrhu pořízení	Zastupitelstvo				

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 7 – Příprava zadání územního plánu

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 48 Zpracování návrhu zadání	Pověřený zastupitel	Pověření zastupitelstva			
§48 (5) Schválení upraveného zadání	Zastupitelstvo				V odůvodněných případech nebo z podnětu dotčeného orgánu zastupitelstvo obce uloží v zadání zpracování konceptu územního plánu ověřujícího variantní řešení územního plánu.

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 8 – Příprava konceptu územního plánu

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 49 Informování – zveřejnění konceptu územního plánu	Každý	Veřejnou vyhláškou. 15 dnů od zveřejnění se má za doručenu.	Min. 30 dnů od doručení veřejné vyhlášky.		
§ 49 Veřejné projednání	Každý	Veřejnou vyhláškou	Min. 15 dnů před konáním		
§ 49 (2) Námitky	Vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření a zastavitelných ploch			Do 15 dnů od veřejného projednání	Na základě výsledku projednání konceptu územního plánu zpracovatel ve spolupráci s určeným zastupitelem návrh pokynů pro zpracování návrhu územního plánu, včetně návrhu rozhodnutí o výběru výsledné varianty řešení. K návrhu pokynů pro zpracování návrhu územního plánu
§ 49 (2) Námitky	Zástupce veřejnosti			Do 15 dnů od veřejného projednání	pořizovatel připojí odůvodnění, které obsahuje zejména: a) vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, b) vyhodnocení souladů se stanovisky dotčených orgánů, stanoviskem krajského úřadu, popřípadě s výsledky řešení rozporů, politikou územního rozvoje a územně plánovací dokumentací vydanou krajem, c) zdůvodnění výběru varianty řešení s přihlédnutím k vyhodnocení vlivů variant na udržitelný rozvoj území, d) vyhodnocení, jak byly zohledněny námitky a připomínky.
§ 49 (2) Připomínky	Každý			Do 15 dnů od veřejného projednání	
§ 50 (3)	Zastupitelstvo				

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
Schválení pokynů pro zpracování návrhu územního plánu					

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 9 – Příprava územního plánu

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 51 (2) Informování – zveřejnění návrhu územního plánu spolu s vyhodnocením vlivu na udržitelný rozvoj území	Každý	Oznámení o zveřejnění veřejnou vyhláškou – za doručenou se považuje 15 dnů po zveřejnění		Nahlédnutí je možné min. do 15 dnů po zveřejnění	
§ 51 (2) Písemné vyjádření	Každý			Mín. 20 dnů od zveřejnění návrhu	
§ 53 (1) Informování – zveřejnění upraveného a posouzeného návrhu územního plánu	Každý	Veřejnou vyhláškou. 15 dnů od zveřejnění se má za doručenou.		30 dnů od doručení veřejné vyhlášky je návrh územního plánu k nahlédnutí	
§ 53 (1) Veřejné projednání	Každý	Veřejnou vyhláškou	Min. 15 dnů před veřejným projednáním		
§ 53 (3) Připomínkování	Každý			Nejpozději v den veřejného projednání	Dotčené orgány uplatní na závěr veřejného projednání své

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 53 (2), (3) Námitka s odůvodněním a dalšími údaji dle požadavků zákona	Vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem veřejně prospěšných staveb, veřejně prospěšných opatření a zastavitelných ploch			Nejpozději v den veřejného projednání	stanovisko k připomínkám a námitkám. Pořizovatel ve spolupráci s určeným zastupitelem vyhodnotí výsledky projednání a zpracuje návrh rozhodnutí o námitkách uplatněných ke konceptu i návrhu územního plánu.
§ 53 (2), (3) Námitka s odůvodněním a dalšími údaji dle požadavků zákona	Zástupce veřejnosti			Nejpozději v den veřejného projednání	Pokud je to nezbytné, zajistí pro obec úpravu návrhu územního plánu v souladu se stanovisky dotčených orgánů, popřípadě s výsledkem řešení rozporů.
§ 55 Vydání územního plánu s odůvodněním	Zastupitelstvo obce				

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 10 – Příprava regulačního plánu projednaném s dotčenými orgány

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 68 (3) Informování – zveřejnění návrhu regulačního plánu	Každý	Označení dotčené plochy tabulí se základními informacemi o návrhu regulačního plánu	Min. 30 dnů před dnem veřejného projednání		
§ 68 (2) Informování – zveřejnění návrhu regulačního plánu	Každý	Veřejnou vyhláškou	Vystavení min. 15 dnů před dnem veřejného projednání	Min 30 dnů je vystaven k nahlédnutí	

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 68 (1) Veřejné projednání	Každý	Veřejnou vyhláškou	Min. 15 dnů před veřejným projednáním		
§ 68 (4), § 86 (1), (2) Námitky proti návrhu na vydání regulačního plánu	a) žadatel, b) obec, na jejímž území má být požadovaný záměr uskutečněn. Dále: a) vlastník pozemku nebo stavby, na kterých má být požadovaný záměr uskutečněn, není-li sám žadatelem, nebo ten, kdo má jiné věcné právo k tomuto pozemku nebo stavbě, b) osoby, jejichž vlastnické nebo jiné věcné právo k sousedním stavbám nebo sousedním pozemkům může být územním rozhodnutím přímo dotčeno, c) osoby, o kterých tak stanoví zvláštní právní předpis, d) zástupce veřejnosti, který podal námitku podle § 24, e) společenství vlastníků jednotek podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů.)			Nejpozději při veřejném projednání	Na základě výsledků projednání návrhu regulačního plánu pořizovatel zajistí úpravu návrhu nebo jej předá žadateli k úpravě
§ 70 Vydání regulačního plánu s odůvodněním	Rada obce (resp. kraje)				

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 11 – Územní řízení

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ 88 (1) Oznámení konání veřejného ústního jednání	Osoby podle zvláštního právního předpisu a dále zástupce veřejnosti	Adresně dotčeným účastníkům a veřejnou vyhláškou	Min. 15 dnů před konáním ústního jednání		
§ 88 (2) Zveřejnění informace o záměru žadatele a o žádosti o vydání územního rozhodnutí	Každý	Vyvěšena na místě určeném stavebním úřadem nebo na vhodném veřejně přístupném místě u stavby nebo pozemku, na nichž se má záměr uskutečnit. Součástí informace je grafické vyjádření záměru, popřípadě jiný podklad, z něhož lze usuzovat na architektonickou a urbanistickou podobu záměru a na jeho vliv na okolí.		Od nařízení veřejného ústního jednání do doby jeho konání	
§ 88 (1) Veřejné ústní jednání	každý				
§ 90 Připomínkování	Každý, popř. společný zmocněnec			Nejpozději při veřejném projednání	

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Tab. 12 – Posuzování vlivu na životní prostředí v územním řízení

Techniky informování a účasti veřejnosti	Jaká část veřejnosti se účastní	Jak je veřejnost informována o této možnosti	Jak dlouho předem je veřejnost informována	Jaká doba je poskytnuta pro účast veřejnosti	Co se stane s podněty, připomínkami, námitkami
§ (92) Veřejné projednání posudku, dokumentace vlivů a vyjádření – stavební úřad je může spojit s ústním veřejným jednáním	Každý	Oznámení	Min. 15 dnů před projednáním		
§ (92) Zveřejnění stanoviska příslušného úřadu k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí	Každý				

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

5. 4 Zásady účasti veřejnosti

Zákon neukládá povinnost zapojit veřejnost do procesu pořizování územně plánovací dokumentace, avšak účast veřejnosti je přínosná pokud dodržujeme tyto zásady:

- **včasnost:** včasné oslovení je jeden z předpokladů pro sběr podnětů a pozitivně směřovaných požadavků ze strany občanů. Stavební zákon pouze stanoví minimální lhůty komunikací s občany mohou být prodlouženy, zejména u seznámení se s dokumenty a pro podání připomínek,

- **průběžné informování o rozvojových záměrech obce:** informovat občany již ve fázi prvotních úvah o rozvojových záměrech a aktivně ji prezentovat od počátku,

- **využití strategických plánů jako podkladů pro územní plánování:** zapojit občany již při přípravě rozvojových dokumentů,

- **využití přípravy územně analytických podkladů pro komunikaci s občany:** pořizování územně analytických podkladů (každé dva roky se aktualizují) použít pro zahájení komunikace s občany, využít jejich znalostí území a získat jejich pohled na území (při sběru materiálů)

Techniky informování veřejnosti by měly být názorné, srozumitelné a měla by být dodržena kontinuita práce s veřejností (pověřený zaměstnanec, pověřená firma). Vhodný způsob informování veřejnosti je nutné volit podle velikosti obce, rozsahu projektu, typu oslovovaných cílových skupin a podle místních zvyklostí (pozitivních).

Tab. 13 – Přehled technik informování veřejnosti

Technika	Popis a použití	Výhody	Nevýhody
Úřední deska	Základní nástroj informování občanů o rozhodování obce	Shrnuje závěry rozhodování obce, upozorňuje na jednání a řízení. Dostupná pro občany.	Pokud je v budově úřadu, není vždy dostupná. Občané se neseznamují s informacemi na desce pravidelně. Pro obyvatele místních částí a osad je velmi omezeně použitelná. Aktuální zprávy týkající se široké veřejnosti se někdy ztrácí v množství oznámení méně podstatných.
Zpravodaje	Písemné materiály zajišťující informace, jejichž vydávání se může opakovat. Péče musí být věnována zejména omezením při distribuci.	Trvajícím kontaktem, informace mohou být aktualizovány. Flexibilní forma informování, která může být měněna vzhledem k měnícím se potřebám publika. Možnost využití pro zpětnou vazbu.	Ne každý bude skutečně číst takový zpravodaj. Je to poměrně nákladné.
Místní a regionální tisk	Článek publikovaný v místním / regionálním tisku za účelem rozšíření informací o navrhovaných aktivitách.	Potenciálně levná forma informování s dosahem na místní veřejnost.	Oběh může být omezen. Mohou se vyskytnout problémy s nedostatečnou kontrolou editora a špatnou interpretací některých informací novináři.
Národní tisk	Článek publikovaný v národním tisku za účelem rozšíření informací o navrhovaných aktivitách	Potenciál oslovit velmi širokou veřejnost.	Přestože aktivita může mít národní rozměr, zájem národních médií publikovat informace může být velmi omezený.
Letáky / Brožury	Písemné materiály zajišťující základní informace o daném problému či projektu. Péče musí být věnována zejména omezením při distribuci.	Má vysoký potenciál oslovit širokou skupinu obyvatel, nebo naopak může být směřována jen na určité cílové skupiny	Informace nemusí být vždy srozumitelné. Přebytek podobných informačních letáků ve schránkách snižuje jejich účinnost.
Reklamy / Inzeráty	Inzeráty umístěné v denním tisku za účelem oznámení záměru, data a místa veřejných projednání nebo jiných aktivit.	V závislosti na použitých periodikách je velký potenciál zasáhnout velké množství lidí.	Informaci dostanou pouze ti, kteří čtou vybraný tisk. Tímto způsobem může být rozšířeno pouze limitované množství informací. Řada čtenářů inzertní či reklamní strany nečte.
Internet	Dnes již standardní nástroj pro poskytování informací	Operativnost. Možnost stažení a práce s texty. Možnost vizualizací.	Omezená oslovitelnost některých cílových skupin
Televize a rádio	Použití televize nebo rozhlasu za účelem rozšíření informací.	TV a rozhlas mají potenciálně velký dosah. Lidé mohou být více ochotni získat informace z vysílání než číst letáky nebo brožury.	Samotné vysílání je pro kvalitní rozšíření nedostatečné. Musí být umožněny i jiné, rozsáhlejší a obsažnější zdroje informací k tématu. Poměrně nákladné.
Výstavy bez přítomnosti pracovníků	Výstavy nebo informační tabule vystavené na veřejných místech (knihovny, školy, prodejny, úřady, sídla neziskových	Lidé mohou navštívit výstavu v jim příhodném čase. Grafické prezentace, mohou lidem pomoci lépe si	Informace mohou být špatně interpretovány. Není zde přítomen žádný pracovník, aby odpovídal na otázky občanů.

Technika	Popis a použití	Výhody	Nevýhody
	organizací) za účelem rozšíření informací.	představit navrhovaný záměr.	Není umožněn sběr připomínek.
Informační setkání	Kromě pasivního informování je vhodné uspořádat s občany, kde je jim podáno srozumitelné ústní vysvětlení	Možnost vysvětlit všechny nejasnosti a poskytnout občanům informace i o formálních postupech územního plánování	
Model rozvoje území, počítačová vizualizace	Pro názornost je možné využívat příklady existujících staveb obdobného charakteru.	Velká srozumitelnost	Finanční náročnost
SMS	Zasílání krátkých zpráv o konání veřejných projednání apod.	Operativnost	Omezená oslovitelnost některých cílových skupin. Problematická použitelnost ve velkých městech.

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno

Při zjišťování názorů a připomínek občanů využíváme především tyto vhodné způsoby: sociologické průzkumy, ankety, (počáteční fáze územně plánovacího procesu), pracovní dílny (workshopy) a neformální projednání rozvojových záměrů, interaktivní výstavy nebo telefonní linky, kde se odpovídá na dotazy, připomínkové listy a veřejná projednání (sběr připomínek popř. námitek). Také je vhodné přímé zapojení veřejnosti a to formou ustavení pracovních skupin, ve kterých jsou vedle odborníků výrazné osobnosti v místě žijící, zástupci organizovaných i neformálních skupin.

Efektivní zapojení veřejnosti do územně plánovacího procesu vyžaduje zpracování plánu zapojení veřejnosti. Jeho základem jsou lhůty, postupy a techniky vyžadované zákonem. Jeho obsah je uveřejněn v metodickém pokynu Ústavu územního řízení: Principy a pravidla územního plánování z roku 2007. Zodpovědnost za program zapojení veřejnosti nese obec., plán schvaluje Rada obce, jeho nezbytností je na závěr realizace plánu vyhodnotit efektivitu zapojení veřejnosti (odpoví zda zapojení veřejnosti bylo přínosem).

6. Vyhodnocení účasti veřejnosti při pořizování územně plánovací dokumentace v městě Brně

6. 1 Územní plán sídelního útvaru města Brna

V období před rokem 1989 byl v roce 1982 schválen vládou ČSR Územní plán sídelního útvaru města Brna, byl závazný do roku 1994. Nelze specifikovat jednotlivé připomínky a námitky neboť se toto nezpracovávalo, V dostupném Výsledku projednání Návrhu v připomínkovém řízení není nic uvedeno. Z tohoto by vyplývalo, že v tomto období nebyl ze strany občanů projevován zájem, podílet se na tvorbě územně plánovací dokumentaci. Skutečnost je jiná – návrh dokumentace byl vystaven a veřejně přístupný, probíhalo mnoho besed s občany. V zákoně však nebyla provedena právní úprava taková, aby se k připomínkám veřejnosti přihlíželo – proto připomínky a náměty nejsou součástí dokumentace a dále se s nimi nepracovalo. Tento územní plán byl direktivou, která vycházela z centrálního národohospodářského plánu a reagoval na stanovené hospodářské a sociální ukazatele přijaté sjezdy KSČ, vládou a sněmovnou ČSSR.

6. 2 Územní plán města Brna

V roce 1994 byl zastupitelstvem města Brna schválen Územní plán města Brna, který je dosud závazný. Zpracování tohoto plánu probíhalo jako předcházející územní plán, avšak se již zde projevila novelizace stavebního zákona, která umožnila projevit zájem veřejnosti o veřejné dění. Územní plán byl veřejně prezentován v tisku, rozhlase a televizi. Proběhly celkem dvě veřejné diskuse spojené s prezentací návrhu územního plánu. V červnu 1994 probíhala veřejně přístupná výstava pro dopracování Návrhu Územního plánu města Brna. Veřejnost byla s návrhem plánu seznámena vystavením a veřejným projednáním v srpnu a září 1994, souběžně k tomu probíhaly tématické besedy s občany a organizacemi.

K návrhu územního plánu bylo podáno celkem 317 podání s připomínkami a náměty.

Složení podání a připomínek:

Orgány státní správy	70
Orgány samosprávy	29
Odbory MMB (dotčené orgány státní správy)	17
Ministerstva (dotčené orgány státní správy)	7
Sousedící obce	12
Právnícké osoby	50
Fyzické osoby	132
Celkový počet podání a připomínek	317

S orgány samosprávy (městské části) proběhla jednání, na nichž byly dohodnuty úpravy, které bylo možno do návrhu územního plánu zapracovat a bylo podáno vysvětlení k požadavkům, která nebylo možné akceptovat. Pokud se jedná o připomínky fyzických a právníckých osob, orgánů státní správy – odborů Magistrátu města Brna a ministerstva byly vyloučeny připomínky, které mohly být a nebyly podány při projednávání konceptu Územního plánu města Brna. Neboť se většina zbylých podání shodovala s připomínkami jednotlivých orgánů samosprávy (městských částí) byly akceptovány. Nebyly přijaty ty, které byly v zásadním rozporu se zadáním Územního plánu města Brna a se souborným stanoviskem ke konceptu Územního plánu města Brna či se stanoviskem Ministerstva životního prostředí k záboru zemědělského půdního fondu.

Složení akceptovatelných připomínek:

Orgány státní správy	70
Orgány samosprávy (městské části)	26
Odbory MMB (dotčené orgány státní správy)	17
Ministerstva (dotčené orgány státní správy)	7
Sousedící obce	12
Právnícké osoby	0
Fyzické osoby	0
Celkem vyhověno podáním a připomínkám	132

6. 3 Změna Územního plánu města Brna č. B 58/02 Železniční uzel Brno – projekt Europoint Brno

Přestavba železničního uzlu Brno - Europoint Brno je součástí širšího vládního programu modernizace rozhodujících železničních uzlů a stanic v trasách tranzitních koridorů, který patří k aktuálním investičním prioritám v rozvoji železniční dopravy v České republice. Brněnský železniční uzel je po Praze druhý nejdůležitější na železniční síti naší republiky. Město Brno je součástí regionu CENTROPE s trojúhelníkem měst Vídeň - Bratislava - Brno. Přírozeným jádrem CENTROPE je Vídeň, vytvářející spolu s hlavním městem Slovenska TwinCity Wien - Bratislava. Brno pak tvoří vrchol geografického trojúhelníku a je prvním významným hospodářským a dopravním uzlem ve směru na sever.

Unikátní poloha Brna ve sjednocující se Evropě je podtržena jeho umístěním na spojnici dvou ze 30 vybraných dopravních projektů Evropské unie - Trans-European Transport Network (TEN-T). Brno je jedním z mála evropských měst, která se objevují na trase dvou z těchto projektů. Proto je zcela na místě název přestavby železničního uzlu - Europoint Brno.

Projekt modernizace brněnského železničního uzlu je rozdělen na několik staveb železniční a městské infrastruktury, které na sebe vzájemně navazují v etapách podle harmonogramu prací. Součástí jednotlivých staveb jsou i mimoúrovňová křížení se silnicemi, protipovodňová opatření, protihlukové stěny, přestupní terminály integrovaného dopravního systému z železnice na městskou hromadnou dopravu apod.

V rámci tohoto projektu se v městě Brně rozpoutala kampaň pro jeho výstavbu (organizoval Magistrát města Brna) a současně s tím kampaň za zastavení uvedeného projektu tj. přesunu nádraží do odsunuté polohy (organizovali ekologičtí aktivisté, zájmová sdružení) Akce vyvrcholila uspořádáním místního referenda.

Dne 9.10. 2004 se uskutečnilo místní referendum o poloze nádraží v rámci přestavby železničního uzlu Brno. Z celkového počtu 318 038 oprávněných voličů se dostavilo k volebním urnám 24,9% voličů, tj. 78 617 občanů města Brna. 67 440 voličů odpovědělo na položenou otázku ANO. Nejvyšší účast byla zaznamenána ve volebním okrsku Brno-střed 14 174 občanů. Procentuálně nejvyšší účast byla zaznamenána v obci Ořešín - 36%. V celkovém součtu lze pokládat výsledky tohoto referenda za neplatné, neboť byla pouze 24,9 % účast oprávněných hlasujících(voličů). Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu stanovuje alespoň poloviční účast oprávněných hlasujících (voličů). Závazné by se stalo, kdyby z této části voličů hlasovalo pro ano nadpoloviční většina z účastníků referenda.

Výsledky místního referenda ve Statutárním městě Brně, které se konalo dne 9.10. 2004 (tabulka převzata Jižní centrum Brno, a.s.)

Otázka referenda:

Souhlasíte s tím, aby město Brno v samostatné působnosti podniklo všechny kroky k modernizaci železniční stanice Brno-hlavní nádraží ve stávající poloze podél ulice Nádražní?“

Celkový počet hlasovacích okrsků	365
Počet okrskových komisí, které předaly výsledek hlasování	365*
Celkový počet oprávněných osob zapsaných ve výpisech ze seznamu oprávněných osob	318038
Celkový počet oprávněných osob, kterým byly vydány hlas. lístky a úřední obálky	79294
Celkový počet odevzdaných úředních obálek	79243
Celkový počet platných hlasů	78617
Celkový počet platných hlasů pro "A N O"	67440
Celkový počet platných hlasů pro "N E"	11088
Počet oprávněných osob, které se zdržely hlasování	89
Účast oprávněných osob v %	24,9
Potřebný počet oprávněných osob pro platnost referenda (alespoň 50 % oprávněných osob)	159019
Referendum je platné	NE

* u 5 okrsků vykonává místní komise dle ust. § 19 odst. 2 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, současně činnost okrskové komise.

V rámci veřejného projednání návrhu změny bylo podáno k návrhu změny celkem 34 podání s námitkami a náměty:

Složení podání s námitkami a náměty:

Dotčené orgány státní správy	14
Vlastníci pozemků	11
Fyzické osoby	4
Právnícké osoby	5
Celkový počet podání s námitkami a připomínkami	34

Uskutečněné referendum lze hodnotit z hlediska účasti veřejnosti na pořizování územně plánovací dokumentace za pozitivní. Veřejnost se

plně zapojila do všech příprav dokumentace, probíhala mnoha jednání s veřejnosti, bylo předáno několik petic, proběhlo i několik veřejných akcí ze strany odpůrců – občanských sdružení.

6. 4 Nový územní plán města Brna

Vzhledem k tomu, že jsem potřeboval získat informace o průběhu pořizování nového územního plánu města Brna, musel jsem se obrátit na příslušný odbor s žádostí o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb. Získal jsem pouze otištěné tiskové zprávy a obsah článků z městských novin Metropolitan. Autorem poskytnutých informací je Mgr.Ing. Kateřina Leopoldová.

Statutární město Brno má územní plán schválený v roce 1994, který byl koncipován do roku 2010. Zastupitelstvo města Brna v roce 2002 rozhodlo o pořízení nového územního plánu.

Návrh zadání územního plánu byl vystaven k veřejnému nahlédnutí v září a v říjnu 2005, což bylo oznámeno veřejnou vyhláškou. Tři jednání s odborným výkladem proběhla 15. a 22. září 2005, veřejné jednání s odborným výkladem, které ukládá stavební zákon, se konalo 6. října 2005. Do patnácti dnů od posledního dne vystavení, tj. do 15. listopadu 2005, měli všichni občané možnost se k zadání nového územního plánu vyjádřit. Projednání Návrhu zadání územního plánu s výkladem uspořádali pracovníci Odboru územního plánování a rozvoje Magistrátu města Brna pro dotčené orgány státní správy, městské části a pro zástupce samosprávných orgánů obcí, které sousedí s Brnem, neboť rozvoj města a především infrastruktury se sousedních obcí může rovněž týkat.

K návrhu zadání se ve stanoveném termínu vyjádřilo 961 občanů, 15 dotčených orgánů státní správy, nadřízený orgán územního plánování (Odbor územního plánování a stavebního řádu KÚ JmK), 17

organizací, 29 městských částí, 3 odbory Magistrátu města Brna, 10 občanských sdružení a 6 orgánů územního plánování sousedních obcí. Nejvíce připomínek občanů se týkalo lyžařského areálu ve Wilsonově lese, ochrany životního prostředí, zeleně, lesů, kapitoly doprava, zejména plánovaného úseku komunikace R43 mezi D1 v Bosonohách a Kuřimi.

Složení připomínek na námitek k návrhu zadání nového územního plánu města Brna:

Orgány státní správy	1
Orgány samosprávy (městské části)	29
Odbory Magistrátu města Brna (dotčené orgány státní správy)	3
Ministerstva (dotčené orgány státní správy)	0
Sousední obce	6
Právnícké osoby	17
Fyzické osoby	961
Občanská sdružení	10

Třetí varianta

Zastupitelstvo města Brna na svém zasedání 19. prosince 2006 schválilo záměr rozšířit zadání o třetí variantu konceptu územního plánu, která bude řešit rozvoj města Brna bez rychlostní komunikace R43. Veřejné projednání návrhu změny zadání bylo ukončeno 15. května 2007. Do tohoto termínu mohl každý uplatnit k projednávanému návrhu své připomínky či podněty.

Z dotčených orgánů, které uplatnily své požadavky, se pouze jeden vyjádřil k projednávanému návrhu změny zadání nesouhlasně. Svě stanovisko zaslalo jedenadvacet městských částí. Čtyři z nich návrh změny zadání podporují, sedmnáct městských částí s ním nesouhlasí

nebo jej odmítá, tzn. nesouhlasí s tím, aby koncept územního plánu prověřoval možnosti rozvoje města bez komunikace R43.

K projednávanému návrhu zaslala stanovisko i Rada Jihomoravského kraje - její vyjádření je nesouhlasné. Rada podporuje komunikaci R43 v tzv. bystrcké trase, která odpovídá dopravním koncepcím Jihomoravského kraje. Pro návrh změny zadání se vyjádřilo sedm občanských sdružení, z nichž jedno je mimo brněnské se sídlem v Troubsku, proti návrhu zaslalo stanovisko občanské sdružení se sídlem v Ivanovicích.

K návrhu změny se vyjádřili celkem 3 472 občané. Z toho osm občanů zaslalo vyjádření proti návrhu, pro návrh se vyjádřili tři lidé vlastním stanoviskem a 3461 občanů podalo stanovisko se shodným textem a s rubrikou pro jméno, adresu a podpis. Z počtu 3 461 mají 354 občané bydliště mimo Brno.

Návrh změny zadání byl zaslán i obcím sousedícím s Brnem, neboť rozvoj města se jich může dotýkat, a zadání územního plánu s nimi bylo projednáno. Své stanovisko zaslalo celkem dvanáct obcí, z toho tři návrh změny podporují, pět obcí s ním nesouhlasí. Ostatní čtyři obce podaly připomínky, které se nevztahovaly k projednávanému návrhu změny zadání.

Složení připomínek a návrhů k změně návrhu zadání nového územního plánu města Brna:

Orgány státní správy	0
Orgány samosprávy (městské části)	21
Odbory MMB (dotčené orgány státní správy)	0
Ministerstva (dotčené orgány státní správy)	0
Sousedící obce	12
Právnícké osoby	0
Fyzické osoby	3477
Občanská sdružení	8
Počet připomínek a návrhů celkem	3518

7. Závěr

Činnost člověka v krajině je regulovaná zákonnými opatřeními ze kterých vychází územní plánování. Územní plánování soustavně a komplexně řeší funkční využití krajiny – území. Stanoví zásady, které ovlivňují zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území se zřetelem k péči o životní prostředí a ochraně jeho hlavních složek. Při tvorbě územních plánů se uplatňuje aktivní účast státu, občanů a občanských sdružení, hledá se dohoda (shoda) zúčastněných s využitím krajiny.

Při vyhodnocení jednotlivých druhů územně plánovací dokumentace a především při zhodnocení základních zásad jejich tvorby bylo zjištěno, že veřejnost má možnost podílet se na tvorbě krajiny. Tato spoluúčast na řízení státu a řešení životních potřeb obyvatel, kdy dochází při tvorbě územních plánů ke shodě s potřebami ochrany životního prostředí je demokratickou formou spoluúčasti ve věcech veřejných. Na uvedených případech je prokazatelné, že od roku 1989 se připomínky k územním plánům v oblasti ochrany životního prostředí zapracovávají do finální podoby plánů obcí. Zákony jsou využívány jako možnosti k ovlivnění koncepční činnosti s dosahem k trvale udržitelnému rozvoji.

Záměrem této práce bylo odpovědět na otázku jak se po změně společenských poměrů (po roce 1989) změnil vztah územního plánování a ochrany území a to z hlediska účasti státu, občanů a občanských sdružení při dodržování právních zásad územně plánovací činnosti vedoucí k ochraně veřejných zájmů. Abych na tuto otázku mohl odpovědět provedl jsem systematický přehled pořizování územně plánovacích dokumentací. Zjistil jsem že právní úprava této oblasti několikrát při pořizování územně plánovacích dokumentací umožňuje každému podílet se na jejich pořizování. Na praktických případech jsem ukázal aktivní podíl veřejnosti na pořizování konkrétních územně plánovacích dokumentací. Při zpracovávání práce byly vymezeny dva samostatné okruhy problematiky, z nichž jedním je problematika

územního plánování jako relativně ucelené a relativně samostatné právní oblasti a druhým je problematika účasti veřejnosti v procesu územního plánování.

Právní úprava územního plánování vychází ze zásad udržitelného rozvoje a je schopna vytvářet podmínky pro jeho prosazování. Vyvážená účast veřejnosti na spolurozhodování o rozvoji státu, krajů a obcí je podmíněna její dostatečnou informovaností.

Po společenských změnách v roce 1989, kdy dochází k obnovení demokratického systému, dochází k vysokému nárůstu zájmu obyvatel o věci veřejné, o ochranu přírody, o získávání relevantních informací. Vznikají a zanikají různá zájmová sdružení, která reagují i na oblast územně plánovací. Tento zájem a vlastní vznik „občanské společnosti“ vedlo k přijetí nových legislativních opatření. Zejména v Ústavě ČR a Listině práv a svobod se projevuje rovnocenný význam soukromého vlastnictví s vlastnictvím státním, objevuje se právo člověka na informace, na spoluúčast při řízení celé společnosti. Demokratizační prvky se projevují již v prvních novelách tehdejšího stavebního zákona. V současnosti, na základě platných zákonů, se může každý občan zapojit do procesu pořizování územně plánovací dokumentace – formou připomínek či námitek.

Z výše uvedených údajů o počtu podaných připomínek v rámci vyhodnocení účasti veřejnosti při pořizování územně plánovací dokumentace v městě Brně (kap. 6) je zcela zřejmé, že široká veřejnost projevuje zájem o dění kolem sebe, zejména tam, kde jsou dopady rozhodnutí státních orgánů a orgánů samosprávy pociťovány na životním prostředí, na okolí bydliště každého jednotlivce či na dopadu na osobní vlastnictví či osobní zájmy. Od pasivního podílu při územním plánování do roku 1989, který však byl zapříčiněn nedostatečnou legislativou, až po velmi aktivní (agresivní) prosazování zájmů např. při přesunu dopravy z centra města do blízkého okolí (R43, přesun hlavního vlakového nádraží). Zde se již projevuje účast veřejnosti vysoká – referendum, třetí varianta zadání nového územního plánu.

Právní úprava územního plánování a ochrana krajiny umožňuje každému podávat své připomínky k politice územního rozvoje a k územně plánovacím dokumentacím. Přijetím nového stavebního zákona (zákon č. 183/2006 Sb.) je umožněno zabezpečit trvalý soulad všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území se zřetelem k péči o životním prostředí a ochraně jeho hlavních složek. Při tvorbě územních plánovacích dokumentací je uplatňována aktivní účast státu – dotčených státních orgánů, občanů a občanských sdružení, hledá se dohoda (shoda) zúčastněných s využitím krajiny.

Položená otázka na počátku této práce, zda občan České republiky po roce 1989 změnil svůj postoj k otázce ochrany území - životního prostředí a zda využívá zákony dané možnosti k ovlivnění koncepční činnosti s dosahem k trvalému udržitelnému rozvoji, je zodpovězena kladným zjištěním, neboť do roku 1989 nebylo přihlíženo k jeho připomínkám a námitkám při procesu pořizování územně plánovací dokumentace i když občan svůj zájem projevoval. Teprve po roce 1989 přijetím nového ústavního pořádku – Ústavy české republiky, Listiny základních práv a svobod a následné přijetí nových zákonů vztahujících se k dané problematice, umožňuje občanům se plně zapojit do procesu pořizování územně plánovací dokumentace a tedy ovlivnit funkční využití území se zřetelem na ochranu životního prostředí a všech jeho složek.

Jmenný index

BLAŽKOVÁ, M.	str. 12, 34, 36
ČERNÝ, P.	str. 15, 19
DOUCHA, P.	str. 15, 19, 41, 43
KUBEŠ, J.	str. 56, 58, 60
LEOPOLDOVÁ, K.	str. 89
LEPEŠKA, P.	str. 40, 46, 54
MAIER, K.	str. 12, 23, 24
MEZŘICKÝ, V.	str. 12
PERLÍN, R.	str. 56, 57, 59
RULFOVÁ, A.	str. 52
TUNKA, M.	str. 24

Seznam použité literatury

1. BLAŽKOVÁ, M. Dotčené orgány v procesu územního plánování, 3. vydání, Brno, ÚÚR, 2006
2. ČERNÝ, P., DOUCHA, P., Jak chránit životní prostředí při územním plánování a povolování staveb., 1. vydání, FB Print Brno, 1999, ISBN 80-902570-3-8
3. ČERNOHORSKÝ, J., Příručka člena zastupitelstva obce., 1.vydání, VCVS ČR, o.p.s. Praha, 2002, ISBN 80-238-9120-0
4. DOLEŽAL, J., MAREČEK, J., VOBORIL, O., Stavební zákon v teorii a praxi. Komentář., 4. vydání, Linde Praha a.s.. 1998, ISBN 80-7201-139-1
5. HRŮZA, P. Charty moderního urbanismu, 1.vydání Praha, Nakladatelství ARCH, 1999
6. HYVNAR, L. a KOL., Limity využití území, 3. vydání, Brno, ÚÚR 2007
7. KOLEKTIV AUTORŮ., Právo životního prostředí – 3.díl., 1. vydání, Masaryková univerzita v Brně. 1998, ISBN 80-210-1973-5
8. KUBEŠ, J., PERLÍN, R., Územní plánování pro geografy., 1. vydání, Praha : Nakladatelství Karolinum. 1998, ISBN 80-7184-512-4
9. LEPEŠKA, P. Historické souvislosti územního plánování, 1. vydání, Praha, ČVUT, 2003

10. LEPEŠKA, P. Územní systém ekologické stability, 1. vydání, Praha, ČVUT, 2003
11. MAIER, K., Územní plánování., 2. vydání, ČVUT Praha. 2000, ISBN 80-01-02240-4
12. MAIER, K., Narovnání mezi vlastníky nemovitostí a územním plánováním. Bulletin Stavební právo, 1999, č. 2, str. 47 – 50
13. MEZŘICKÝ, V. Životní prostředí, 1. vydání, Praha, Nakladatelství Práce, 1986
14. PEKÁREK, M., PRŮCHOVÁ, I., Pozemkové právo., 2. vydání, Masaryková univerzita v Brně . 2004, ISBN 80-210-3238-3
15. PEKÁREK, M., Poznámky k ochraně majetkových práv vlastníků a uživatelů nemovitostí v územním plánování . Bulletin Stavební právo, 1996, č. 3, str.25 – 30
16. RULFOVÁ, A. Natura 2000, Příroda.cz, 29. 6. 2004
17. TUNKA, M., Obsah územně plánovací dokumentace., 1. vydání, Praha : ABF, a.s., Nakladatelství ARCH, 2000, ISBN 80-86165-34-5
18. TUNKA, M. – SKLENÁŘ, J. Pořizování územně plánovací dokumentace v souvislosti s novelou stavebního zákona, 1. vydání, Praha, ČVUT, 2003
19. Principy a pravidla územního plánování, metodický pokyn ÚÚR, Brno, 2006

Časopisecké zdroje

20. HLAVÁČKOVÁ, J. „Obnovená” Strategie udržitelného rozvoje Evropské unie, přijatá na zasedání Evropské rady ve dnech 15.-16. června 2006, Veřejná správa 2006, č. 47, příloha
21. Evropská komise. Kompendium Evropské unie o systémech, politikách a zásadách územního plánování (The EU compendium of spatial planning systems and policies) Luxembourg Office for Official Publications of the European Communities. Český překlad: Jan Bína. Ústav územního rozvoje, Odbor územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj. Brno, 2000
22. Ministerstvo pro místní rozvoj. Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013. Praha, 2006
23. Ministerstvo pro místní rozvoj, Ústav územního rozvoje. Nový stavební zákon o územním plánování a stavebním řádu: Vybrané referáty z 15. celostátní konference o územním plánování a stavebním řádu Praha, 10-11. listopadu 2005. Praha, 2005
24. Ministerstvo pro místní rozvoj, Ústav územního rozvoje. Politika územního rozvoje České republiky. Praha, 2006
25. Ministerstvo pro místní rozvoj, Ústav územního rozvoje. Politika územního rozvoje České republiky Podklady a východiska. Praha, 2006
26. Ministerstvo životního prostředí. Agenda 21. Praha, 2000
27. Ministerstvo životního prostředí, Český ekologický ústav. Metodika pro místní Agendy 21 v České republice. Praha, 2003

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb.
- Listinu základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1964 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004, o správním řízení (správní řád)
- zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 72/1994 Sb., zákon o vlastnictví bytů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech
- zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 138/1973 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku
- vyhláška č. 122/1984 Sb., o náhradách při vyvlastnění staveb, pozemků, porostů a práv k nim
- zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

předpisů

- zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů

- vyhláška č. 324/1990 Sb., o bezpečnosti práce a technických zařízeních při stavebních pracích

- zákon č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 132/2000 Sb.

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřičství a o změně a doplnění

některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění zákona číslo 120/2000 Sb.

- zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění zákona č. 132/2000 Sb.

- zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- nařízení vlády č. 178/1997 Sb., o technických požadavcích na stavební výrobky, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění zákona č. 29/2000 Sb.

- zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č.

569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů

- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

- zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

- zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů

- zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií

- zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní

správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon),

- směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích),

- směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích).

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/42/EC ze dne 27.6.2001 o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí (tzv. SEA směrnice)

- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění zákona č. 93/2004 Sb.

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění zákona č. 218/2004 Sb.

- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence plánovací činnosti (účinná od 1. 1.2007),

- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území (účinná od 1. 1. 2007),

- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu, ve znění vyhlášek Ministerstva pro místní rozvoj č. 491/2006 Sb. a č. 502/2006 Sb. (účinná od 1. 7. 1998),

- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 369/2001 Sb., o obecných požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace ve znění vyhlášky č. 492/2006 Sb. (účinná od 15. 12. 2001).

- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 433/2001 Sb., kterou se stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa (účinnost od 1. 1. 2002),

- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství (účinnost od 1. 6. 2002),

- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla, jak vyplývá ze změn provedených vyhláškou č. 367/2006 Sb. (účinnost od 1. 1. 2003),
- sdělení Ministerstva pro místní rozvoj č. 544/2006 Sb., kterým se zveřejňuje podle § 117 odst. 2 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, seznam krajských a obecních úřadů, které jsou stavebními úřady ke dni 1. listopadu 2006,
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 498/2006 Sb., o autorizovaných inspektorech (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 526/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona ve věcech stavebního řádu (účinnost od 1. 1. 2007),
- zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění) (účinnost od 1. 1. 2007),
- zákon 186/2006 Sb., o změně některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění (účinnost od 1. 1. 2007),
- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně (účinnost od 10. 6. 2002),
- zákon 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (účinnost od 7. 7. 1992)

Seznam tabulek

<i>Tab. 1 – Územní rozvoj jako součást udržitelného rozvoje – schéma vazeb</i>	<i>18</i>
<i>Tab. 2 – Územní rozvoj jako součást udržitelného rozvoje – realizace ve složkách územního rozvoje</i>	<i>19</i>
<i>Tab. 3 – Návrh politiky územního rozvoje</i>	<i>72</i>
<i>Tab. 4 – Příprava návrhu zásad územního rozvoje a vyhodnocení jejich vlivů na udržitelný rozvoj území</i>	<i>73</i>
<i>Tab. 5 – Příprava návrhu zásad územního rozvoje po úpravě a posouzení návrhu ze strany ministerstev, dotčených orgánů, krajů a sousedních států</i>	<i>74</i>
<i>Tab. 6 – Návrh pořízení územního plánu.....</i>	<i>75</i>
<i>Tab. 7 – Příprava zadání územního plánu.....</i>	<i>75</i>
<i>Tab. 8 – Příprava konceptu územního plánu.....</i>	<i>76</i>
<i>Tab. 9 – Příprava územního plánu</i>	<i>77</i>
<i>Tab. 10 – Příprava regulačního plánu projednaném s dotčenými orgány.....</i>	<i>78</i>
<i>Tab. 11 – Územní řízení.....</i>	<i>80</i>
<i>Tab. 12 – Posuzování vlivu na životní prostředí v územním řízení.....</i>	<i>80</i>
<i>Tab. 13 – Přehled technik informování veřejnosti.....</i>	<i>82</i>